

Univerzita Karlova

Pedagogická fakulta

Katedra andragogiky a managementu vzdělávání

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Kariérní volba absolventů oborů zaměřených na letectví a ekonomiku
v leteckém provozu

Career choice of graduates of fields focused on aviation and economics in air
traffic

Bc. Daniela Dryjáková

Vedoucí práce: PhDr. Roman Liška Ph.D.

Studijní program: Andragogika a management vzdělávání

Odevzdáním této diplomové práce na téma Kariérní volba absolventů oborů zaměřených na letectví a ekonomiku v leteckém provozu potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze 9.4. 2025

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucímu práce, panu PhDr. Romanovi Liškovi, Ph.D., za jeho vstřícný přístup a cenné rady, které mi během psaní práce poskytl. Poděkování patří také všem respondentům výzkumného šetření za jejich ochotu věnovat čas vyplnění dotazníku, stejně tak i všem ostatním, kteří mi jakýmkoliv způsobem pomohli při zpracování této práce.

ABSTRAKT

Diplomová práce se zabývá kariérní volbou absolventů oborů zaměřených na letectví a ekonomiku v leteckém provozu. Cílem práce je zjistit, zda absolventi letecky zaměřených oborů pokračují ve své profesní dráze v oblasti letectví, zhodnotit možné důvody změny kariérního směru a získat návrhy a doporučení od samotných absolventů, která by mohla přispět ke zefektivnění studia na dané škole. V teoretické části je definována základní terminologie související s kariérou, včetně pojmů vnitřní a vnější kariéra, kariérová adaptabilita, kariérové typy a cykly. Dále jsou představeny různé teorie konstruování kariéry a přístupy k volbě povolání. Samostatná kapitola se věnuje charakteristice leteckého provozu v České republice, důležitým institucím v letectví a možnostem vzdělávání studentů v letecky orientovaných oborech. Zároveň je popsána situace absolventů na trhu práce, jejich přechod do terciárního vzdělávání a následné uplatnění v oboru. Součástí teoretické části je i komparace vzdělávání odborníků v letectví v České republice a ve vybraných zahraničních zemích. Praktická část práce zahrnuje kvantitativní empirické šetření realizované formou elektronického dotazníku, který byl distribuován mezi absolventy vybrané střední odborné školy. Výzkum se zaměřoval na to, zda absolventi pokračují v oboru, ať už formou dalšího studia či zaměstnání v oboru, nebo zda volí jinou profesní cestu. Výsledky realizovaného výzkumu ukazují, že větší část respondentů po ukončení studia setrvává v oblasti vystudovaného oboru. Z odpovědí dále vyplynulo, že více než polovina absolventů se rozhodla pokračovat v dalším vzdělávání. Menší skupina absolventů naopak vstoupila přímo na trh práce bez pokračování ve studiu. Rozdíl mezi oběma skupinami ale nebyl zásadní, což naznačuje poměrně vyrovnané preference mezi okamžitým profesním uplatněním a snahou o další rozvoj prostřednictvím studia.

KLÍČOVÁ SLOVA

letectví, střední odborná škola, terciární vzdělávání, trh práce, vzdělávání

ABSTRACT

The thesis deals with the career choices of graduates in aviation and aviation economics and business. The aim of the thesis is to find out whether graduates of aviation-related majors continue their careers in the field of aviation, to evaluate possible reasons for changing career direction and to obtain suggestions and recommendations from the graduates themselves that could contribute to more effective study at the school. The theoretical part defines the basic terminology related to career, including the concepts of internal and external career, career adaptability, career types and cycles. In addition, different theories of career construction and approaches to career choice are introduced. A separate chapter is devoted to the characteristics of aviation in the Czech Republic, important institutions in aviation and the possibilities of educating students in aviation-oriented fields. It also describes the situation of graduates on the labour market, their transition to tertiary education and subsequent employment in the field. Part of the theoretical part is also a comparison of the education of aviation professionals in the Czech Republic and selected foreign countries. The practical part of the thesis includes a quantitative empirical investigation in the form of an electronic questionnaire distributed among graduates of a selected vocational secondary school. The research focused on whether the graduates continue in the field, either through further studies or employment in the field, or whether they choose a different career path. The results of the research conducted show that a larger proportion of respondents remain in their field of study after graduation. The responses also showed that more than half of the graduates decided to continue their education. On the contrary, a smaller group of graduates entered the labour market directly without continuing their studies. However, the difference between the two groups was not substantial, indicating a fairly balanced preference between immediate professional employment and the pursuit of further development through study.

KEYWORDS

Aviation, education, labor market, secondary vocational school, tertiary education

Obsah

Úvod	8
1 Základní terminologie.....	10
1.1 Kariéra	10
1.1.1 Vnější a vnitřní kariéra	11
1.1.2 Kariérová adaptabilita.....	11
1.1.3 Teorie konstruování kariéry.....	12
1.2 Kariérové typy	13
1.2.1 Typy potřeb (David C. McClelland).....	13
1.2.2 Typy profesionální osobnosti (John Lewis Holland)	13
1.2.3 Kariérové kotvy (Edgar H. Schein).....	14
1.3 Kariérové cykly	16
1.3.1 Etapy vývoje kariéry.....	16
1.3.2 Vývoj kariéry bez závislosti na věku.....	19
1.4 Volba povolání	20
2 Charakteristika leteckého provozu v České republice.....	22
2.1 Organizace v letecké dopravě.....	24
2.2 Možnosti vzdělávání odborníků v letectví.....	25
3 Situace na trhu práce.....	32
3.1 Přejít absolventů středních škol na trh práce.....	35
3.2 Možnosti uplatnění na trhu práce	38
3.3 Přejít absolventů středních odborných škol do terciárního vzdělávání.....	41
4 Komparace vzdělávání odborníků v letectví v České republice a v zahraničí	42
4.1 Genderové rozložení.....	43
5 Charakteristika výzkumného šetření	44

5.1	Charakteristika vybrané střední odborné školy	45
5.2	Dotazníkové šetření	48
5.3	Charakteristika respondentů	48
5.4	Sběr dat	49
5.5	Etické aspekty výzkumu	50
5.6	Výzkumný problém	50
5.7	Výzkumný cíl	51
5.8	Výzkumné otázky	51
6	Interpretace získaných dat	52
6.1	Osobní informace	52
6.1.1	Pohlaví respondentů	52
6.1.2	Věk respondentů	53
6.1.3	Rok absolvování školy	53
6.1.4	Podstatné faktory při volbě střední školy	54
6.1.5	Vystudovaný obor	55
6.2	Další studium	56
6.2.1	Pokračování ve studiu	56
6.2.2	Volba oboru při dalším studiu	57
6.2.3	Zvolený obor dalšího studia	57
6.2.4	Důvody pokračování ve studiu	58
6.2.5	Konkrétní vzdělávací instituce	59
6.2.6	Změna studijního oboru	60
6.3	Integrace do pracovního prostředí	61
6.3.1	Přechod na pracovní trh	61
6.3.2	Obor zaměstnání	62

6.3.3	Konkrétní pozice.....	63
6.3.4	Využití znalostí ze studia v praxi	64
6.3.5	Pracovní příležitosti po ukončení studia.....	65
6.4	Změna oboru zaměstnání.....	66
6.4.1	Přechod do jiného oboru.....	66
6.4.2	Návrat do letectví.....	67
6.5	Hodnocení kvality vzdělání	68
6.5.1	Kvalita vzdělání.....	68
6.5.2	Doporučení současným studentům.....	69
6.5.3	Konkrétní zkušenosti	70
6.5.4	Návrhy na zlepšení výuky na vybrané střední odborné škole	71
6.5.5	Zpětné hodnocení volby oboru	73
7	Výsledky výzkumného šetření.....	74
7.1	Kvalitativní analýza odpovědí	76
7.2	Diskuse dat a doporučení do praxe.....	77
7.3	Limity výzkumu	79

Úvod

Přechod ze střední školy představuje pro absolventy klíčové rozhodovací období, které zásadně ovlivňuje jejich další profesní i osobní směřování. Mladí lidé se v této fázi nejčastěji rozhodují mezi dvěma hlavními cestami, a to pokračováním v dalším vzdělávání nebo přímým vstupem na trh práce. Jejich rozhodnutí bývá ovlivněno řadou faktorů jako jsou osobní preference, finanční možnosti, očekávání a tlak rodiny či aktuální situace na trhu práce. Někteří absolventi volí další studium s cílem rozšířit své znalosti, získat vyšší kvalifikaci a zvýšit tak své šance na lepší pracovní uplatnění. Jiní naopak upřednostňují co nejrychlejší nástup do zaměstnání a získání praktických zkušeností. Výzkum provedený v rámci této práce se zaměřuje právě na zjištění, jaké volby absolventi učinili a jaké faktory jejich rozhodnutí ovlivnily. Diplomová práce se věnuje kariérním volbám absolventů Střední odborné školy civilního letectví, která nabízí obory Ekonomika a podnikání – obchodně provozní pracovník civilního letectví, Letecký mechanik a Mechanik elektrotechnik. Cílem práce je zjistit, zda absolventi letecky zaměřených oborů pokračují ve své profesní dráze v oblasti letectví, zhodnotit možné důvody změny kariérního směru a získat návrhy a doporučení od samotných absolventů, která by mohla přispět ke zefektivnění studia na dané škole. Téma bylo zvoleno vzhledem k nedostatku dostupných informací o této problematice. Získaná data mohou zároveň sloužit jako cenný podklad pro budoucí absolventy při jejich dalším kariérním rozhodování. Výsledky výzkumu ukazují, že větší část absolventů pokračuje po ukončení střední školy v terciárním vzdělávání. Hlavním důvodem jejich rozhodnutí je snaha zlepšit své pracovní možnosti a získat lepší uplatnění na trhu práce. Naopak u absolventů, kteří se rozhodli vstoupit rovnou do pracovního procesu, převládá motivace získat co nejdříve praktické zkušenosti. Z těch, kteří pokračují ve studiu na vyšší odborné či vysoké škole, většina volí obory mimo oblast letectví. Nejčastěji směřují do ekonomických oborů nebo do oblasti vzdělávání. Naproti tomu více než polovina absolventů, kteří se po maturitě rozhodnou nastoupit rovnou do zaměstnání, zůstává pracovat přímo v leteckém oboru.

Doporučení, která absolventi v rámci výzkumu poskytli, směřovala zejména k úpravě a zefektivnění odborných praxí. Nejčastěji byla zmiňována potřeba rozšíření možností odborné praxe, a to nejen na provozních pozicích, ale také v administrativních oblastech

přímo v prostředí letiště. Podle jejich názoru by právě tato rozmanitost praxe lépe reflektovala reálné požadavky leteckého odvětví a umožnila získat komplexnější představu o různých typech pracovních pozic. Dalším často opakovaným podnětem bylo zařazení odborné letecké angličtiny do výuky, protože je pro uplatnění v oboru považována za klíčovou. Absolventi také upozorňovali na potřebu klást větší důraz na praktickou stránku ekonomických předmětů, aby lépe odpovídaly situacím, s nimiž se mohou setkat v reálném pracovním prostředí. Celkově jejich návrhy vyjadřují snahu o užší propojení teoretické výuky s konkrétními požadavky trhu práce a o lepší připravenost studentů na jejich budoucí profesní uplatnění.

Teoretická část

1 Základní terminologie

V první kapitole této diplomové práce bude vymezena a objasněna základní terminologie v oblasti kariéry, kariérní volby, kariérních typů a cyklů a volby povolání. Hlavní důraz bude kladen na představení klíčových etap vývoje kariéry a na koncepty teorie konstruování kariéry jedince. Tyto pojmy jsou zásadní pro porozumění problematice, kterou se práce dále zabývá a tvoří teoretický rámec pro následující kapitoly. Nejprve bude vysvětlena definice kariérní volby a její hlavní determinanty, následně budou objasněny související pojmy a teoretické přístupy. Tento přehled poskytne základ pro hlubší analýzu v dalších částech práce. Základní terminologie je v kontextu této diplomové práce popsána nejen pro přehlednost a sjednocení odborného pojmosloví, ale také proto, aby umožnila přesnější a hlubší pochopení problematiky kariérní dráhy. Bez vymezení klíčových pojmů by mohla být tato problematika obtížně uchopitelná a hrozilo by riziko zkreslení interpretace různých konceptů. Důkladné vysvětlení terminologie proto přispívá k soudržnosti celé práce a podporuje srozumitelnost navazujících kapitol.

1.1 Kariéra

Pojem kariéra původně pochází z francouzského slova „*carriere*“, která se dá doslovně přeložit jako „*dráha životem, povolání, lom*“ v pracovní oblasti.

Pýchová et. al (2020) popisují, že je na kariéru je nahlíženo jako na celoživotní proces, v jehož průběhu dochází ke změnám jak na trhu práce, tak ve společnosti obecně. Důraz je kladen na jednotlivce, aby měl možnost rozvinout svůj potenciál i tváří v tvář proměnlivým podmínkám současného světa a dosáhnout spokojeného života.

Bělohlávek (1994, s. 11) popisuje kariéru „*jako dráhu životem, zejména pak profesionální, na které člověk získává nové zkušenosti a realizuje svůj osobní potenciál*“.

Volba kariéry nepředstavuje jednorázové rozhodnutí, ale spíše dlouhodobý a proměnlivý proces, který se neustále vyvíjí v průběhu života. Tento proces je formován našimi zkušenostmi, ale také vztahy a interakcemi s lidmi, kteří na nás měli vliv. Každá fáze tohoto vývoje přináší nové příležitosti k sebereflexi a úpravě směru, kterým se ubíráme, čímž se

kariéra stává flexibilním a přizpůsobivým aspektem našeho života (Košťálová a Cudlínová, 2015).

Kariéra může být chápána jako souhra pracovních a dalších životních rolí, které člověk plní v průběhu celého svého života, a to jak v rámci placené, tak neplacené činnosti. Jednotlivci začínají utvářet své kariérní dráhy už při rozhodování o vzdělání, zaměstnání, rodině a dalších životních závazcích (UNESCO, 2002).

1.1.1 Vnější a vnitřní kariéra

Vnější (objektivní) kariéru lze sledovat prostřednictvím dokumentů, jako jsou záznamy personálního oddělení nebo životopisy přikládání k žádostem o zaměstnání či výběrovým řízením. Tyto dokumenty obsahují seznam dosaženého vzdělání, absolvovaných kurzů a předchozích zaměstnání, avšak neodhalují, jaké cíle si člověk stanovil, zda jich dosáhl nebo jak se vypořádal s různými výzvami během svého profesního života. Naopak vnitřní (subjektivní) kariéra se zaměřuje na význam jednotlivých událostí z pohledu samotného jedince. Zatímco vnější kariéra odráží perspektivu organizace, vnitřní kariéra je spíše osobní – zahrnuje postoje pracovníka, jeho zkušenosti a osobní růst. V současnosti hierarchické postavení v organizaci poskytuje menší jistotu než dříve, a proto je klíčové zaměřit se více na vnitřní kariéru, která je flexibilnější a méně náchylná k ohrožení (Clark, 1978 In: Bělohlávek, 1994).

1.1.2 Kariérová adaptabilita

Kariérová adaptabilita, podobně jako dříve kariérová zralost, představuje klíčový mechanismus pro rozvoj kariéry. Na rozdíl od kariérové zralosti však adaptabilita umožňuje jednotlivcům nejen reagovat na změny, ale také je předvídat a aktivně utvářet svou budoucnost v proměnlivých podmínkách (Hlad'o et al, 2020).

V současné době, tedy ve 21. století, dochází k neustálým změnám na pracovním trhu, a to především vlivem nových technologií, změn ve fungování firem a společenských proměn. Tyto faktory mají vliv na jednotlivce, který se s nimi musí aktivně vypořádávat. Schopnost člověka na tyto změny reagovat, přizpůsobit se jim a rozvíjet se je základem kariérové adaptability. Kariérová adaptabilita by mohla být popsána jako převzetí odpovědnosti za

řízení vlastní kariéry, zahrnující její poznávání, plánování, rozhodování, řešení problémů a zvažování budoucích příležitostí (Hlad' o et al, 2020).

„Při definování kariérové adaptability se ale stále více klade důraz na vnitřní „stránku“ člověka, konkrétně na zvědavost (curiosity) a uvědomování si, případně přehodnocování vlastních zájmů a hodnot, čímž se kariérová adaptabilita stává jedním z nástrojů řízení kariéry“ (Savickas a Porfeli, 2012 In: Hlad' o et al., 2020, s. 19).

V průběhu života člověk čelí různým problémům a neočekávaným situacím a v jejich řešení mu pomáhá právě kariérová adaptabilita. Celoživotní profesní dráha člověka vyžaduje, aby byl člověk schopen reagovat na neustále se měnící podmínky pracovního trhu a přizpůsobit se tak, aby byl schopný si udržet zaměstnání a užít se (Hartung a Cadaret, 2017).

„Koncept kariérové adaptability dnes slouží i k teoretickému zdůvodnění, proč pracovat se sociálními, kulturními i lokálními kontexty kariéry, v nichž jedinec žil a žije, což následně umožňuje zasazovat do různých kontextů i nástroje kariérového rozvoje, jako je např. kariérové poradenství“ (Savickas a Porfeli, 2012 In: Hlad' o et al., 2020).

1.1.3 Teorie konstruování kariéry

První teorie týkající se konstruování kariéry se začaly objevovat na přelomu 20. a 21. století. Klíčovým východiskem pro teorii konstruování kariéry (career construction theory), kterou později vypracoval Savickas, byla Superova teorie kariérového rozvoje. Super při formulování své teorie zohledňoval nejistotu a nejednoznačnost tehdejší doby. Savickasova teorie konstruování kariéry vychází z revize Superovy teorie, kterou dále rozšířil a propracoval. Zaměřil se na to, jak lidé zvládají změny spojené s pracovním trhem aniž by tyto změny narušily jejich sociální identitu. Podle této teorie si jedinec prostřednictvím integrace významů do života vytváří své životní téma, které mu pomáhá organizovat životní zkušenosti. Při sjednocování jednotlivých témat do uceleného obrazu člověk zohledňuje jak význam různých etap života (life-span), tak příběhy pracovních rolí (life-space). Z jeho pohledu je konstruování kariéry vnitřně strukturovaným procesem, v němž se životní témata neustále mění a vyvíjejí. Každý jedinec si tak na základě svých potřeb, hodnot a zájmů vytváří strukturovaný celek těchto témat, který formuje základ jeho profesní osobnosti (Hlad' o et al, 2020).

1.2 Kariérové typy

Přechod mezi různými pracovními pozicemi nemusí vždy odrážet profesní zaměření jednotlivce. Některé změny mohou být důsledkem aktuálních okolností, například přijetí zaměstnání kvůli dočasným finančním problémům nebo nutnosti přizpůsobit se partnerovi z hlediska místa výkonu práce. Přesto lidé obvykle usilují o pracovní pozice, které odpovídají jejich přáním a potřebám. Na základě běžných potřeb a preferencí spojených s kariérním rozvojem identifikovali autoři různé profesní typy osobnosti, označované jako kariérové typy.

1.2.1 Typy potřeb (David C. McClelland)

Autor rozděluje lidi podle jejich preference potřeb. Uvádí tři potřeby:

- Potřeba výkonu,
- Potřeba afiliace,
- Potřeba moci.

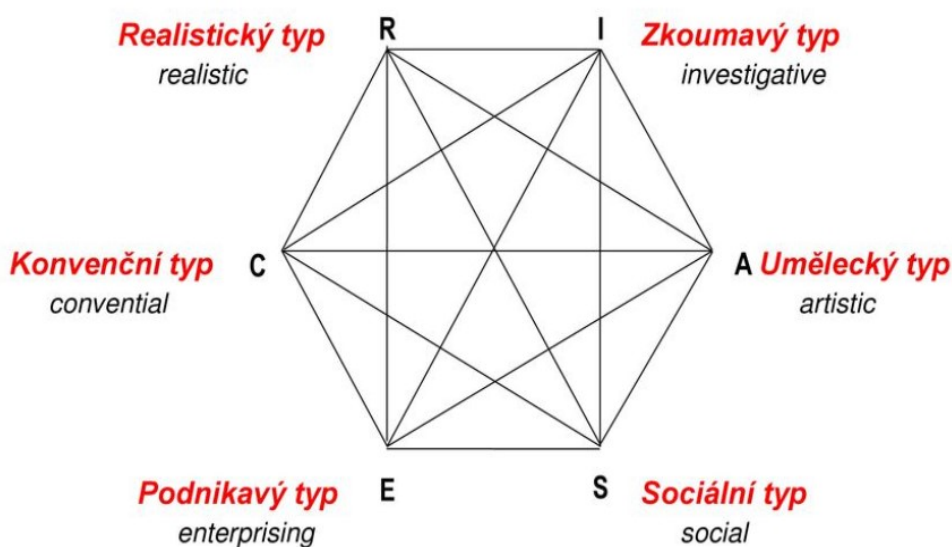
Lidé s výraznou potřebou výkonu mají silnou touhu po osobní zodpovědnosti a samostatnosti, usilují o neustálé překonávání překážek a soutěžení s ostatními. Klíčové pro jejich motivaci je získávání rychlé zpětné vazby o tom, jak úspěšně zvládají svou práci. Preferují úkoly s optimální úrovní obtížnosti, které jim umožní stanovit si dosažitelné cíle s přiměřenou mírou rizika. Vyhýbají se příliš snadným úkolům, neboť jejich spokojenost pramení především z dobře odvedené a kvalitní práce. Tito jedinci často nacházejí uplatnění v oblastech, jako je prodej, vlastní podnikání nebo profese, které poskytují rychlou zpětnou vazbu o jejich výsledcích a umožní převzít osobní odpovědnost za úspěch.

1.2.2 Typy profesionální osobnosti (John Lewis Holland)

John Lewis Holland zjistil, že jednotlivci mají tendenci vyhledávat pracovní prostředí, které je v souladu s jejich osobnostními charakteristikami. Na základě toho definoval šest základních osobnostních typů, přičemž každý z těchto typů směřuje svou kariéru do takového pracovního prostředí, které odpovídá jeho povahovým rysům a profesním preferencím. Tento model umožňuje lépe porozumět tomu, jaký vliv má osobnost na volbu povolání a kariérní spokojenost.

- **Realistický typ** vyznačuje praktický a mechanický typ lidí, kteří preferují práci rukama (zemědělství, řemesla).
- **Zkoumavý typ** (investigativní) preferuje zkoumání, má rád výzkum a řešení složitých problémů (matematika, lékařství).
- **Sociální typ** jsou společensky orientovaní lidé, kteří rádi pomáhají druhým a pracují ve spolupráci (učitelství, psychologie).
- **Konvenční typ** jsou lidé, kteří dávají přednost strukturovaným, detailním úkolům a práci s daty, preferují jasně vymezené činnosti s jasně stanovenými pravidly a upřednostňují zájmy organizace na úkor vlastních potřeb (účetnictví, bankovníctví).
- **Podnikavý typ** je cílevědomý a dominantní, který rád vede ostatní a orientuje se na úspěch (management, obchod).
- **Umělecký typ** jsou kreativní a expresivní jedinci, kteří preferují umělecké vyjádření a usilují o sebevyjádření (herectví, hudba) (Bělohlávek, 1994).

Obrázek 1: Typy profesionální osobnost

Zdroj: Bělohlávek (1994, s. 24)

1.2.3 Kariérové kotvy (Edgar H. Schein)

Bělohlávek (1994) popisuje kariérové kotvy jako „soubor subjektivně vnímaného vlastního talentu, motivů a hodnot – slouží k vedení, usměrňování, stabilizování a integraci osobní kariéry“.

Existuje 5 typů kariérových kotev:

- Technicko-funkční,
- Manažerská,
- Kreativita,
- Jistota,
- Autonomie.

Lidé s **technicko-funkční** kompetencí preferují práci ve které mohou využít svých odborných znalostí. Jsou velmi hluboce zakořeněni v odbornosti své práce a vyhýbají se pozičním bojům ve vrcholovém managementu, raději zůstanou na nižších pozicích, kde mohou využít svůj potenciál.

Manažerská kompetence se zaměřuje na dosažení manažerské pozice s velkou odpovědností. Lidé s touto kariérou jsou velmi silně motivováni a důvěřují svým vlastním schopnostem. U manažerské kompetence se jedná o kombinaci **analytické**, **interpersonální** a **emocionální** kompetence. Analytická kompetence vyznačuje schopnost rychlého a efektivního jednání i v neurčitých situacích s neúplnými informacemi. Základem je také umět pracovat s velkým počtem informací a schopnost prioritizace podstatného. Interpersonální kompetence se zaměřuje na schopnosti jednání s lidmi, jejich vedení řízení, motivace, aby se dosahovalo stanovených cílů. Emocionální kompetence spočívá v schopnosti reagovat na emocionální a interpersonální krize zvýšeným úsilím. Na rozdíl od ostatních, kteří v krizových situacích často zažívají bezradnost a apatii, lidé s vysokou emocionální kompetencí umějí přijmout odpovědnost a plnit své úkoly bez pocitů viny. Dokážou zvládnout obtížné interpersonální situace, jako je například propouštění zaměstnance, a zároveň cítí uspokojení z úspěšného vyřešení problému (Bělohlávek, 1994).

Lidé, kteří preferují v pracovním životě **jistotu** si zakládají na pocitu bezpečí a stability práce. Nemají problém přijmout normy a vnitřní nařízení firmy, důvěřují, že s nimi organizace bude zacházet správně, zároveň mají rádi řád a přesný postup práce. Nejsou příliš ambiciózní. Neurčité situace a neúplné informace je dokážou vyvést z míry. Lidé zakotvení v jistotě často vykonávají profese v oblasti účetnictví nebo například práva (Bělohlávek, 1994).

Nejméně častou kotvou je **kreativita**, která představuje touhu po tvorbě něčeho nového a originálního. Tito lidé se zaměřují na samotný tvůrčí proces jako prostředek sebevyjádření, přičemž jejich primární motivací není zisk. Ve srovnání s manažersky orientovanými lidmi vykazují nižší míru zodpovědnosti, což jim brání v působení na manažerských pozicích. Jakmile organizace dosáhne stability nebo je dokončen jejich tvůrčí projekt, jejich zájem a význam v daném prostředí výrazně klesají (Bělohlávek, 1994).

Poslední kariérní kotvou je **autonomie**, tedy touha po nezávislosti. Lidé s touto kariérní kotvou mají problém akceptovat pravidla a požadavky, které jsou spojeny s prací v organizacích. Raději volí samostatné podnikání, kde si mohou vše přizpůsobit podle vlastních požadavků a představ (Bělohlávek, 1994).

1.3 Kariérové cykly

Při analýze kariéry je nutné zohlednit, že s kariérou souvisí nejen fyzický a psychický stav jedince, ale i jeho soukromý a rodinný život. Tyto aspekty mohou ovlivnit jeho kariérní volby. Práce, rodina, individuální rozvoj a potřeby jsou vzájemně provázané oblasti. Jakákoli změna v jedné z těchto oblastí se automaticky projeví i v ostatních. Rozvoj kariéry je ovlivněn i mnoha dalšími faktory, které je obtížné pochopit bez sledování změn, k nimž dochází během lidského života (Bělohlávek, 1994).

1.3.1 Etapy vývoje kariéry

Kariérní rozvoj zahrnuje postupné přizpůsobování se pracovnímu prostředí a firemní kultuře, ve které se člověk během své kariéry pohybuje. Jedinci, kteří úspěšně zvládnou počáteční etapu kariéry a přejdou do stabilního pracovního období, často setrvávají na své pozici po dlouhá léta a představují stabilní kariérový typ. Někteří lidé však v určitém bodě ztratí zájem a nadšení pro stávající pozici nebo obor a začnou hledat nové pracovní možnosti, směry nebo příležitosti. Kariérní dráhu zaměstnanců můžeme rozdělit do čtyř hlavních fází: přípravné období (před nástupem do prvního zaměstnání, tedy před vstupem na pracovní trh), počáteční období kariéry (od prvního zaměstnání do přibližně 35 let), střední období kariéry (mezi 35–55 lety) a zralé období kariéry (nad 55 let). Každé z těchto období kariérního vývoje přináší specifické výzvy a problémy (Bělohlávek, 1994).

Přípravné období kariéry je spojeno s volbou studijního oboru a budoucího profesního zaměření, jedná se o hledání životní cesty. Během dospívání si jedinec často vytváří mylné představy o určitých povoláních, protože se s pracovním prostředím seznamuje spíše zvenčí. Bylo zjištěno, že je výhodné, když jsou děti, jejichž rodiče pracují ve stejném odvětví, do povolání více zapojovány. Vytvoří si tak reálný obraz profese a mají lepší představu o tom, co je v práci čeká. Také se stávají emočně odolnějšími vůči nežádoucím situacím, které je v daném oboru mohou potkat. Naopak jedinci, kteří mají o oboru či zaměstnání idealizovaná očekávání, mohou zažít zklamání, že realita nesplňuje jejich představy, a obtížně se s tím vyrovnávat (Bělohlávek, 1994). Počáteční období kariéry je plné změn v osobním životě a zároveň plné nejistoty. Jedinec zjišťuje, že to, čemu se učil ve škole, v praxi funguje úplně jinak. Lidé středního věku mají již ve většině případů stálé a jisté pracovní postavení. Ve chvíli, kdy si jedinec uvědomí, že polovina jeho životní dráhy už uplynula, nastává čas na zhodnocení dosavadních znalostí, zkušeností a revizi životních cílů, které bývají již jasné a realistické, částečně ovlivněné dosavadním vývojem jejich kariéry. Pro ty, kteří snili o dosažení vysokých pozic ve firmách, to může být moment, kdy přichází uvědomění reality a často určité zklamání. U těchto jedinců se může objevit kariérní plateau (Bělohlávek, 1994). Tradičně bylo kariérní plateau definováno jako nepravděpodobnost dalšího povýšení v rámci organizace (FERENCE et al, 1977). Po dynamickém začátku profesní dráhy, který následoval po ukončení studia a byl doprovázen rychlým růstem v žebříčku hierarchie organizace a rychlým platovým růstem, se kariérní postup zpomaluje, v některých případech i úplně zastaví. Zaměstnanci předpokládají, že tento postup bude pokračovat, ale do vrcholných manažerských pozic se dostane pouze část z nich, zatímco většina zůstane na nižších stupních. Někteří jedinci tuto situaci vnímají jako zklamání a konec profesních úspěchů. Nelze brát v potaz pouze zastavení vnější kariéry, ale jedná se i o psychologický rozměr. V průběhu kariéry se zaměstnanec stále učil novým věcem, rozšiřoval své dovednosti, získával nové zkušenosti, ale v určitém okamžiku dospěje do bodu, kdy mu již zaměstnání nenabízí další osobní růst. Úkoly, které ho dříve stimulovaly, nyní zvládá bez problémů. Lidé na tuto situaci reagují různými způsoby; někteří hledají nové možnosti seberealizace ve volném čase, jiní se rozhodnou hledat nové zaměstnání, aby mohli využívat svůj potenciál nadále – tento jev se označuje jako druhá kariéra. Jedinec, kterého jeho současná práce již neuspokojuje, se rozhodne změnit profesní dráhu. V České republice se

tento trend začal více projevovat na počátku 90. let v reakci na ekonomickou a politickou transformaci. Další možností, jak reagovat na kariérové plateau, je redefinice vlastní pracovní činnosti, tedy její rozšíření nebo obohacení. Lidé ve starším období, tedy ve věku od 55 let, často disponují rozsáhlými znalostmi, hlubokým vhledem a bohatými zkušenostmi, které nasbírali během své profesní dráhy. I když se v tomto věku mohou začít potýkat s poklesem fyzických sil a energie, jejich znalosti a dovednosti zůstávají nadále cenné. Někteří jedinci v tomto věku mají obtíže smířit se s ukončením své pracovní kariéry, která jim po dlouhá léta poskytovala smysl a strukturu každodenního života. Snaží se proto i nadále zůstat profesně aktivní a zapojení v pracovním procesu. Organizace mohou tuto situaci využít k oboustranně výhodnému řešení – starší pracovníci mohou působit jako mentoři pro mladší kolegy, čímž získávají příležitost k dalšímu profesnímu rozvoji a udržení žádaného sociálního kontaktu. V roli mentora přispívají k lepšímu pochopení organizační kultury, předávání hodnotných znalostí a zkušeností, a tím poskytují stabilitu a podporu méně zkušeným kolegům, kteří se s jejich pomocí mohou lépe adaptovat na pracovní prostředí a své nové role (Bělohlávek, 1994). Dvořáková (2012) popisuje fáze kariéry jedince v závislosti na normách a očekáváních společnosti od příslušníků určité věkové kategorie. Pokud se organizacím podaří identifikovat potřeby v jednotlivých fázích kariérního vývoje a vytvořit účinné strategie, mohou uspokojit potřeby zaměstnanců v jednotlivých fázích kariéry a docílit tak větší spokojenosti a produktivity i v období stagnace. První neboli počáteční fáze kariéry od jedince vyžaduje zařazení se do pracovního procesu, přizpůsobení firemní kultuře, pracovním podmínkám, rozvíjení vztahů na pracovišti a určení hranice mezi osobním a pracovním životem. Dalším důležitým úkolem v počáteční fázi je dosáhnout počátečních úspěchů. Poté nastává střední fáze vývoje kariéry, kdy jedinci často dosahují stádia kariérního plateau. Jedinci jsou v profesním životě zaběhlí a musí čelit různým výzvám, jako je například nutnost uplatnění svých znalostí a dovedností i nad rámec specializovaných a odborných znalostí. Častým jevem je i zjištění, že jejich znalosti a dovednosti nejsou aktuální a dostačující pro jejich pracovní výkon a čelí potřebě přehodnotit své kariérní vyhlídky a nastavit si nové a realistické cíle. Je nutné přijmout skutečnost, že jejich šance na povýšení jsou v této fázi velmi nízké. Poslední, tedy pozdní fáze kariéry, se rozumí snaha zaměstnance udržet si produktivitu a efektivitu práce a psychicky se připravit

na odchod do důchodu. Často dochází k sestupům na nižší pracovní pozice a většímu soustředění na osobní život.

1.3.2 Vývoj kariéry bez závislosti na věku

Hroník (2007) upozorňuje, že spojování jednotlivých fází kariéry s konkrétním věkem může být nepřesné. Nový zaměstnanec může mít již za sebou různé kariérní etapy, nebo naopak začít svou kariéru od začátku bez ohledu na svůj věk. Hroník rozděluje kariéru do pěti stádií. Prvním stadiem je přípravné období, kdy se jedinec soustředí na objevování svých zájmů a činností, které by ho v budoucím pracovním životě naplňovaly. Následuje etapa rozvoje, rozhodování o směřování profesní dráhy, například prostřednictvím kariérního postupu, rozšíření odborných znalostí nebo jejich prohloubení. Třetí fáze představuje vrchol, kdy se jedinec stává respektovaným a slouží jako vzor. Po ní přichází plateau, tedy fáze, kdy si udržuje vysokou výkonnost a často předává své zkušenosti ostatním. Poslední etapou se stává útlum, kdy vliv a výkon postupně klesají, což může vést k hledání nové kariérní cesty, buď v rámci aktuálního zaměstnavatele, nebo mimo něj.

V porovnání s Bělohlávkovým rozdělením se teorie mírně rozcházejí již od třetího stádia, tedy stádia vrcholu. Zatímco Hroník uvádí, že v tomto období je jedinec na vrcholu své kariéry, je respektován a jde příkladem svým mladším nastupitelům, je maximálně výkonný a náročnost jemu zadaných úkolů se zvyšuje, Bělohlávek se domnívá, že kariérní postup se zpomaluje a v některých případech úplně zastaví. Až po tomto období, podle Hroníka, následuje plateau.

Rozdíly v pohledu na stádia kariérního vývoje poukazují na rozdílné přístupy k vnímání kariérního růstu a jeho dynamiky v různých obdobích profesní dráhy. Zatímco jeden přístup zdůrazňuje potenciál a rostoucí náročnost ve fázi vrcholu, druhý upozorňuje na přirozené zpomalení a stabilizaci kariérního tempa. Oba modely nabízejí různé perspektivy, které mohou být užitečné při aplikaci na specifické pracovní prostředí nebo osobní kariérní cesty a poskytují ucelený pohled na různorodé zkušenosti, které může jedinec během své profesní dráhy prožít.

1.4 Volba povolání

Proces volby povolání probíhá mezi čtrnáctým a devatenáctým rokem života, kdy si mladí lidé vybírají učební obory a směry, kterými se chtějí vydat. Tato volba však není považována za tak rozhodující, jak by se mohlo zdát, protože v současnosti pracuje velká spousta lidí v jiných oborech než v těch, které vystudovali (Bělohlávek, 1994). Výběr povolání zahrnuje závazek vykonávat určité činnosti, které mohou bez patřičných odborných znalostí a dovedností představovat obtížnou a zdouhavou cestu. Taková cesta je často plná pokusů a omylů, které přinášejí značné časové náklady (Seigel, 2012).

Volba profesní dráhy se často uskutečňuje v období dospívání, kdy stojí mladí lidé před zásadním rozhodnutím o výběru střední školy a zaměření, které je jim blízké. Tato volba má potenciál významně ovlivnit budoucí profesní možnosti jedince, neboť výběr oboru může do určité míry omezit směry, kterými se kariéra dále ubírá. Podle Langmeiera a Krejčířové (2006) lze rozlišit tři skupiny rozhodovacích typů:

- **Skupina A** jsou lidé, kteří se při výběru školy a profesního zaměření nechávají silně ovlivnit názory rodičů a jiných blízkých osob. Tito jedinci se často snaží vyhovět očekáváním svého okolí a na úkor toho plně nezohledňují vlastní preference a zájmy.
- **Skupina B** představuje mladé lidi, kteří mají určité povědomí o svém vysněném povolání, ale jejich představy bývají obecné a nekonkrétní. Výsledná volba je pak často utvářena vnějšími vlivy, což způsobuje, že konkrétní rozhodnutí může být vzdálené původním představám.
- **Skupina C** se skládá z jednotlivců, kteří se rozhodují na základě jasně stanovených osobních cílů a dlouhodobých plánů. Jsou obvykle vysoce motivovaní a rozhodní a volí profesní dráhu v souladu se svými hodnotami a ambicemi.

Toto rozdělení poukazuje na rozdíly ve strategii a vlivech, které působí při volbě povolání, a zdůrazňuje, jak důležitý je osobní přístup a zohlednění individuálních preferencí ve fázi dospívání. Dle Langmaiera a Krejčířové (2006) je v období dospívání volba povolání často ovlivněna idealizovanými představami, které ne vždy odpovídají reálným dovednostem a nárokům dané profese. Kolem desátého roku života začínají děti srovnávat své touhy s reálnými podmínkami, jako jsou vlastní schopnosti, školní výsledky a možnosti uplatnění. V této fázi si dospívající již více uvědomují požadavky na konkrétní pracovní dráhu a lépe

hodnotí, zda jsou schopni tyto požadavky naplnit. Vendel (2008) uvádí, že v období dospívání představuje volba povolání jednu z nejvýznamnějších a zároveň nejkomplicovanějších životních voleb. Výběr střední školy je pro mnoho mladých lidí prvním krokem, který je nasměruje k budoucí kariéře a podporuje jejich osobnostní růst. Zároveň však mohou nastat obtíže spojené s osobnostními rysy nebo problémy ve vzdělávání, což může vést k pozdější nespokojenosti s kariérním směřováním, případnou změnou profesní dráhy nebo k nedostatečnému pracovnímu výkonu, a to hlavně v případě, že původní volba nebyla vhodně propojena se schopnostmi a zájmy jedince.

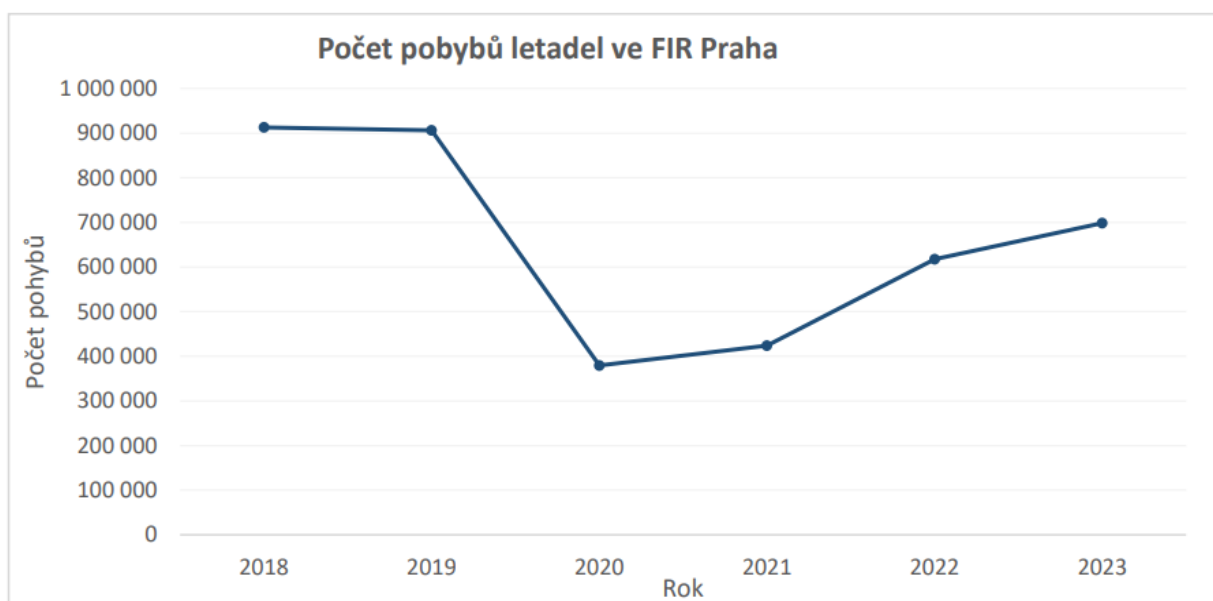
Při celoživotní profesní dráze je důležité brát v potaz fázi vývoje typu osobnosti. Pokud jedinec zná dynamiku vývoje typologie osobnosti, pomáhá mu to vybrat si správné pracovní odvětví a porozumět tomu, proč ho některá odvětví lákají více než jiná. Preference lidí ve vztahu k zaměstnání zůstávají v průběhu času víceméně stálé, ale postupně se mohou i původně méně atraktivní možnosti jevit přijatelnější, a nakonec se dokonce mohou začít prosazovat. Tyto změny mohou obohatit náš život o další profesní růst a uspokojení. Jedná se o přirozený proces, kdy lidé, kteří se nebojí být otevření novým možnostem, dosahují vyššího stupně pracovní spokojenosti. V průběhu našeho pracovního života se postupně mění to, co v zaměstnání považujeme za důležité a co nám přináší skutečné uspokojení. Věci nebo činnosti, které nám na začátku kariéry připadaly zásadní, nám časem mohou připadat jako méně důležité, zatímco jiné aspekty, jako například rovnováha mezi prací a osobním životem nebo reálný smysl naší práce, mohou nabývat na významu. Hodnoty, potřeby a cíle se tak přirozeně přizpůsobují našim zkušenostem, životním situacím a také tomu, jak se vyvíjí naše osobnost a očekávání od profesního života. Lidem, kteří nemají dostatek informací o tom, jak se různé typy osobnosti vyvíjejí, může tento proces připadat nepochopitelný, a často pak nejsou ochotní přijmout změny jako přirozenou součást života (Čakrt, 2010).

2 Charakteristika leteckého provozu v České republice

V České republice má letecký průmysl dlouholetou tradici. Hraje významnou roli jak v civilním, tak ve vojenském sektoru a je založen na výrobě motorů, leteckých konstrukcí a různých navigačních systémů. Území České republiky zaujímá pozici důležitého tranzitního koridoru, kdy skrze náš vzdušný prostor prolétávají nejen lety evropské na krátké a středně dlouhé vzdálenosti, ale i dálkové lety mezi kontinenty. Obchodní letecká doprava je primárně orientovaná na letiště v Praze, kde jsou odbavovány většiny letů směřujících na naše území, zbytek je zajišťován menšími regionálními letišti. Kdybychom se zaměřili na pravidelnou vnitrostátní dopravu na našem území, tak její počty jsou velmi minimální. Na celém území zde funguje letecká záchranná služba s deseti základnami zajišťovaná vrtulníky a ochranu zajišťuje letka na vojenských letištích. S ochranou země souvisí i členství České republiky v Severoatlantské alianci (NATO). Obecně je Česká republika z hlediska letecké dopravy důležitým zprostředkovatelem služeb údržby letadel a přepravy leteckého nákladu vzduchem.

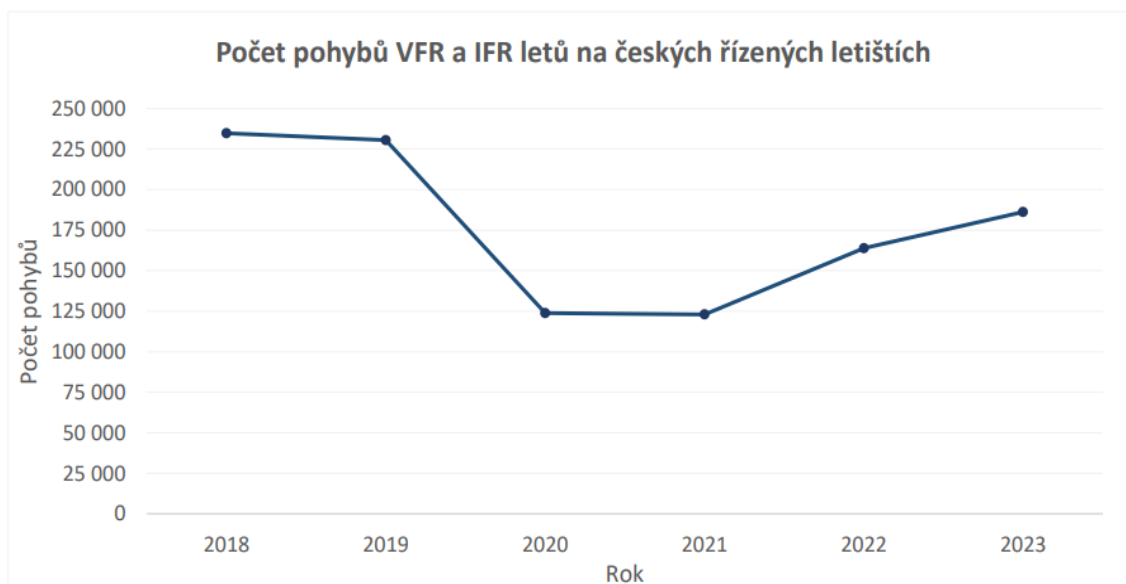
Vývoj provozu, který byl do roku 2020 stabilně rostoucí utlumila koronavirová krize, která způsobila významné omezení provozu a cestovního ruchu a 85 % snížení počtu pohybů. O dva roky později, tedy v roce 2022, se provoz výrazně obnovil a poskytovatelé čelili problémům nedostatku lidských zdrojů a nemožnosti rychlého uspokojení služeb. Během těchto dvou let nejistoty se zastavil nábor nových pracovníků a školení nového personálu, v některých případech docházelo i k propouštění stávajících zaměstnanců z důvodů nemožnosti predikce budoucího vývoje leteckého odvětví. Nyní se situace stabilizovala a nadále roste k před covidovým číslem, ačkoli celkový počet pohybu letadel stále dosahuje jen 77 % před covidového provozu. V porovnání s evropským průměrem zotavení provoz v České republice mírně zaostává, a to zejména kvůli posunu tranzitních letových tratí jižnějším směrem kvůli uzavřenému vzdušnému prostoru na Ukrajinou. Meziroční nárůst ve vzdušném prostoru řízeném Řízením letového provozu České republiky, nazývaném FIR (flight information region) čítá 13 %. Pro Letiště Praha se uvádí meziroční nárůst na 17 %, ale i v tomto případě se provoz nedostal na před covidová čísla. Pro pilota nebo provozovatele letadla je znalost FIR klíčová pro komunikaci s řídicími orgány a dodržování leteckých předpisů (Úřad pro civilní letectví a Ministerstvo dopravy, 2024).

Obrázek 2: Provozní výsledky řízených letů ve vzdušném prostoru České republiky

Zdroj: Ministerstvo dopravy České republiky ve spolupráci s Úřadem pro civilní letectví (2024, s.11)

Obrázek 3: Provozní výsledky letů na českých letištích řízených státním podnikem Řízením letového provozu ČR

Zdroj: Ministerstvo dopravy České republiky ve spolupráci s Úřadem pro civilní letectví (2024, s.11)

2.1 Organizace v letecké přepravě

K zajištění fungování letecké dopravy vznikla celá řada institucí na vládní i nevládní úrovni, které mají nezastupitelnou roli v civilním letectví, dvě nejvýznamnější jsou IATA a ICAO. **IATA** (International Air Traffic Association) je nevládní a dobrovolná organizace sdružující mezinárodní letecké dopravce oprávněné uzavírat smlouvy mezi leteckými společnostmi a cestovními kanceláři v oblasti mezinárodních letenek. Mezi hlavní cíle patří jednotný systém a postupy a dobré hospodářské výsledky. Prostřednictvím této organizace se letečtí dopravci snaží sjednotit leteckou síť pro potřeby mezinárodního leteckého provozu tak, aby všude byly obdobné podmínky přepravy, vysoký standard bezpečnosti, obdobné ceny za jednotlivé druhy přepravy a aby byly poskytovány stejné služby cestujícím (IATA, nedatováno). **ICAO** (International Civil Aviation Organization) je mezinárodní organizace pro civilní letectví a je agenturou OSN, která pomáhá 193 zemím spolupracovat a sdílet své nebe ke vzájemnému prospěchu. Od svého založení v roce 1944 pomáhá ICAO svou podporou a koordinací zemím diplomaticky a technicky realizovat jedinečně rychlou a spolehlivou síť globální letecké mobility, která spojuje rodiny, kultury a podniky po celém světě a podporuje udržitelný růst a socioekonomickou prosperitu všude tam, kde létají letadla. Letecká doprava vstupuje do nové éry digitalizace a nových inovací v oblasti letů a pohonů, a proto se více než kdy jindy spoléhá na odbornou podporu a technické a diplomatické vedení ICAO, které jí pomáhají vytyčit nové cíle a budoucnost mezinárodních letů. Organizace sama inovuje, aby na tuto výzvu odpověděla, a rozšiřuje svá partnerství mezi OSN a technicky zainteresovanými stranami s cílem poskytnout strategickou globální vizi a účinná a udržitelná řešení. Klade si za cíle podporovat rozvoj letových cest, letišť, podporovat rozvoj bezpečné letadlové techniky, spolu se stanovením mezinárodně platných základních požadavků pro jejich konstrukci a provoz, zajišťovat práva jednotlivých členských států a zabránit diskriminaci (ICAO, nedatováno). Pro Evropu je významná organizace **EUROCONTROL**, tedy Evropská organizace pro bezpečnost leteckého provozu. Sídlí v Bruselu a zabývá se jak civilní, tak vojenskou leteckou dopravou. Organizace koordinuje poskytování navigačních služeb jednotlivými členskými státy v jejich vzdušném prostoru a sdružuje 42 států. Mezi hlavní cíle organizace patří zejména rozvoj plánování letového provozu a úsilí o to, aby se letectví v Evropě stalo bezpečnější, účinnější a dosahovalo minimálního dopadu na životní prostředí (Eurocontrol, nedatováno).

2.2 Možnosti vzdělávání odborníků v letectví

V České republice nabízejí možnosti formálního vzdělávání v oboru letectví jak střední školy, tak i veřejné a soukromé vysoké školy. **Formální** vzdělávání je: *„realizováno ve vzdělávacích institucích, zpravidla ve školách. Jeho funkce, cíle obsahy, organizační formy a způsoby hodnocení jsou vymezeny právními předpisy. Zahrnuje získávání na sebe zpravidla navazujících stupňů vzdělávání (základního vzdělání, středního vzdělání, středního vzdělání s výučním listem, středního vzdělání s maturitní zkouškou, vyššího odborného vzdělání v konzervatoři, vyššího odborného vzdělání, vysokoškolského vzdělání), jejichž absolvování je potvrzováno příslušným osvědčením“* (MŠMT, 2007). Mezi střední školy, které nabízí vzdělávání v oboru letectví patří:

Střední odborná škola civilního letectví Praha Ruzyně, která jako jediná škola v České republice, vyučuje čtyřletý studijní obor Obchodně provozní pracovník civilního letectví. Studium tohoto oboru klade vysoký důraz na praktické dovednosti v oblasti odbavování nejen cestujících, ale i letadel v letecké dopravě. Od druhého ročníku jsou povinné praxe, které se konají vždy jednou týdně přímo na Letišti Václava Havla v Praze. Studenti si projdou různá pozemní pracoviště Letiště Praha od přepážek odbavení cestujících po bezpečnostní kontrolu. Obsah učiva je také rozšířen o spolupráci s výcvikovým střediskem palubního personálu a studenti absolvují během studia kurz Letuškou na zkoušku, kde si mohou na leteckých simulátorech vyzkoušet jaká je reálná povaha profese palubního personálu. Součástí studia je i výuka rezervačního systému Amadeus. Jedná se o informační systém v cestovním ruchu, který obsahuje informace o letových řádech, dostupnosti letenek a tarifů a souvisejících službách. Dalším oborem, který škola nabízí je Letecký mechanik, část předmětů je vyučována odborníky z praxe, kteří do studia přinášejí nové poznatky a zkušenosti. Od 3. ročníku je povinná praxe na vybraných pracovištích údržby našich sociálních partnerů, jako jsou ČSA Technics, Travel Service, HPH Kutná Hora, Bell helicopter, LA composite, Letecké služba Policie ČR. Obsah učiva je každý rok aktualizován dle změn letadlového parku sociálních partnerů školy. Posledním nabízeným oborem je mechanik elektrotechnik, neboli avionik dle školního vzdělávacího programu, který se zaměřuje na základní dovednosti s avionickými prvky letadla jako jsou komunikační a radiové vybavení. Ve škole byl v roce 2013 za pomoci partnerů uveden do provozu letecký

simulátor letadla BOEING 737NG. Škola neustále aktualizuje studijní materiály na základě aktualit z oblasti civilního letectví (Střední odborná škola civilního letectví Praha Ruzyně, 2021- 2022).

Střední škola letecké a výpočetní techniky Odolena Voda vznikla již v roce 1958 jako učiliště právě vznikajícího Aero Vodochody. Součástí školy je i vlastní hangár, kde je uložen letoun Ae-270 IBIS, který slouží jako učební pomůcka. Jsou zde nabízeny obory letecký mechanik a strojní mechanik – opravář letadel. Obor letecký mechanik učí studenty, jak provádět montáž, předletové, průletové a poletové ošetření letadel, jak provádět jejich pravidelné prohlídky a údržbu podle předepsaných lhůt, a to jak v dílnách, tak i v přímém provozu na odbavovacích plochách. Dále se studenti učí, jak sestavovat, zkoušet a revidovat letadla a leteckou techniku, jejich systémy a agregáty a provádět jejich servis. Obor strojní mechanik, neboli opravář letadel, je zaměřen na dovednosti spojené s údržbou a provozem letadel a provádění oprav. Studenti se seznámí s prováděním diagnostiky, demontážemi, kontrolou funkcí, opravou jednotlivých částí letounů a jejich zpětnou montáží (Střední škola letecké a výpočetní techniky, nedatováno).

Střední odborné učiliště letecké Kunovice je leteckými úřady Evropské unie evidováno jako výcviková organizace pro letecké mechaniky všech kategorií od letadel až po vrtulníky. Po úspěšném ukončení studia studenti získají průkaz technika pro údržbu letadel. Škola tedy nabízí maturitní obory letecký mechanik a letecký mechanik se zaměřením na avioniku letadel. Mezi učební obory patří strojní mechanik se zaměřením na mechanika letadel a klempíř se zaměřením na klempíře letadel. Součástí školy je specializovaná učebna pro výuku systémů letadel a aerodynamický tunel. Zřizovatelem je firma Aircraft Industries. Škola neustále aktualizuje studijní materiály, aby odpovídali směrnicím a zákonům v mezinárodní letecké dopravě (Střední škola letecká, 2019).

Vítkovická střední průmyslová škola Ostrava nabízí čtyřletý maturitní obor letecký mechanik. V rámci studia se studenti učí orientovat v technické dokumentaci, zhotovovat součásti z technických materiálů, seřizovat a opravovat zařízení a systémy letecké techniky. Dále také diagnostikovat závady a následně je odstraňovat, provádět prohlídky a provozní ošetření v souladu s typovými mezinárodními předpisy. Praktická výuka probíhá nejen ve

školních dílnách ale i v JOB AIR Technics a.s. v servisním a opravárenském centru pro letadla boeing a airbus (Vítkovická střední průmyslová škola, nedatováno).

Střední škola elektrotechniky a strojírenství Praha poskytuje maturitní obor letecký mechanik, kde se studenti učí základní i speciální strojírenské postupy a specializují se zejména na letecké motory. Praktická výuka probíhá například v Leteckém muzeu v Kbelích nebo na Letišti Václava Havla v Praze. Nematuritní obor strojní mechanik se zaměřuje na obecné opracovávání materiálů jako jsou kovy a plasty a jejich sváření. Během výuky mají možnost získat svářečský průkaz. Praktická výuka je také zajištěna na Letišti Václava Havla v Praze (Střední škola elektrotechniky a strojírenství, 2019).

Další instituce, kde se mohou zájemci o studium letectví v České republice vzdělávat v rámci formálního vzdělávání jsou již zmíněné soukromé a veřejné vysoké školy. Dostupné obory vzdělání jsou pestré, nabízené jsou obory jak technického charakteru, tak i v oblastech leteckého provozu a ekonomiky. Uchazeči mají možnost si vybrat jak z bakalářských studijních oborů, tak z magisterských oborů.

Mezi vysoké školy, které nabízí vzdělání v oboru letectví patří:

České vysoké učení technické (ČVUT) v Praze, kde na katedře letecké dopravy mohou uchazeči studovat v bakalářském studiu obory letecká doprava, profesionální pilot a technologie údržby letadel, v případě zájmu o navazující studium lze pokračovat v oboru provoz a řízení letecké dopravy. Během studia oboru letecké dopravy se studenti zaměřují na provozně technické vzdělání odborníků pro civilní letectví v České republice i ve světě. Obor profesionální pilot studenta připravuje na výcvik dopravního pilota případně pro výkon ostatních druhů leteckých prací. Absolventi oboru profesionální pilot kromě akademického titulu při splnění všech podmínek dostanou po skončení studia Certifikát o absolvování výcviku, který je opravňuje k vykonání zkoušek pro získání Průkazu pilota dopravního letadla na Úřadu pro civilní letectví v České republice. Technologie údržby letadel se zaměřuje na postupy údržby, konstrukci a letadlové systémy. Studium splňuje evropské požadavky na výcvik certifikačního personálu pro údržbu letadel. Magisterský obor provoz a řízení letecké dopravy se specializuje na aktuální i budoucí potřeby civilního letectví se zaměřením na lidský faktor v letectví, moderní trendy, rozvoj letišť, na provoz a ekonomiku

letecké dopravy a v neposlední řadě na jednu z nejdůležitějších oblastí v letectví, a to je bezpečnost v letecké přepravě (České vysoké učení technické, nedatováno).

Vysoké učení technické (VUT) v Brně má taktéž katedru letecké dopravy a nabízí studium dvou bakalářských oborů, těmi jsou profesionální pilot a letecká doprava a technologie. V magisterském studiu je možno pokračovat v oboru provoz a řízení letecké dopravy. Obor profesionální pilot je zaměřen na obecnou výchovu pilotů pro provozovatele letecké dopravy nebo na ostatní druhy leteckých prací, kde je vyžadován jeden z vyšších typů průkazů způsobilosti pilota. V oblasti technologie a údržby letadel spolupracuje VUT úzce s ČVUT, které má od Úřadu civilního letectví osvědčení jako organizace oprávněná k výcviku certifikačního personálu údržby letadel. Během studia je možné složit všechny zkoušky z teoretických znalostí požadované předpisem Part-66, který představuje potřebné teoretické znalosti pro získání Průkazu způsobilosti technika údržby. Obor letecká doprava je zaměřen na výchovu vysokoškolsky provozně-technicky vzdělaných odborníků pro civilní letectví v České republice i ve světě. Technická část studia se věnuje letadlům jako specifickým dopravním prostředkům, zahrnuje znalost konstrukce leteckých motorů, znalost jejich provozních vlastností, obecných požadavků na leteckou techniku a požadavků na údržbu. Studium doplňují témata z oblasti ekonomiky a legislativy letecké dopravy. Studenti se v rámci studia mohou specializovat na oblasti jako jsou bezpilotní systémy, moderní trendy a rozvoje letišť, provoz a ekonomika v letectví, lidský faktor v letectví a bezpečnost v letecké dopravě (VUT, nedatováno).

Další univerzitou, která je vysoce orientovaná na letecké odvětví je **Panevropská Univerzita v Praze**. Mezi bakalářské obory zaměřené na leteckou dopravu, které univerzita nabízí patří letový provoz, provoz a řízení letecké dopravy a letecké bezpilotní systémy zaměřené na drony. Obor letový provoz se obecně zaměřuje na vysvětlení pojmu civilní letectví nejen v České republice a na zajištění letového provozu. Dále se snaží přiblížit problematiku konstrukce letadel, letecké navigace, meteorologii a management leteckých podniků. Obor provoz a řízení letecké dopravy vysvětluje základy letecké legislativy, tedy zákony, nařízení, vyhlášky a směrnice. Představuje náležitosti o ekonomice, provozu a řízení leteckého podniku. Posledním nabízeným studijním programem zaměřeným na letectví je program zaměřený na letecké bezpilotní systémy, který se zaměřuje na digitalizaci,

automatizaci a snižování nákladů pro rozvoj leteckých bezpilotních systémů, tedy dronů. Student získá praktické provozní znalosti a dovednosti v oblasti služeb v letecké dopravě, zejména v nově se rozvíjející oblasti poskytování a provozování leteckých bezpilotních služeb. V navazujícím magisterském studiu mají studenti možnost se v oboru provoz a řízení letecké dopravy zaměřit přímo na management leteckých podniků (Panevropská Univerzita, 2023).

Vysoká škola Báňská – Technická Univerzita v Ostravě vyučuje na Strojní fakultě na Institutu dopravy bakalářské obory provoz a řízení letecké dopravy, inteligentní doprava a logistika a dopravní systémy a technika. Obor provoz a řízení letecké dopravy je rozdělen do dvou specializací, první se zaměřuje na provoz letadlové techniky a technické základy konstrukce letadel, údržbu a opravy mechanismů letadel, uplatňování principů automatického řízení v letadlové technice a měřících a řídicích systémů, aplikací robotiky, údržby a opravárenství letadel a jejich logistického zabezpečení. Druhou specializací je technologie a řízení leteckého provozu. V tomto zaměření je kladen důraz na orientaci v letecké legislativě upravující problematiku letového provozu, v dovednosti bezpečně a efektivně plánovat lety na základě všech navigačních a meteorologických podmínek, plánování rozvoje linkových sítí na různých letištích a podílení se na zabezpečování letecké dopravy v různých podmínkách. Na bakalářské úrovni jsou také nabízeny obory dopravní systémy a technika, které jsou zaměřeny na principy návrhu, provozu a spolehlivosti dopravních prostředků, dopravně-technologických procesů na dopravních sítích a obor inteligentní doprava a logistika. Každý z uvedených oborů se částečně zaměřuje na problematiku leteckého odvětví, letecké dopravy a možností využití letecké techniky. (Technická Univerzita Ostrava, nedatováno).

Neformální vzdělávání v oblasti letectví v České republice je stěžejním prvkem pro příznivce, kteří se chtějí o letectví obecně dozvědět něco víc, a i se případně dostat do letecké praxe. Obecně můžeme neformální vzdělávání popsat jako: *„širší a modernější koncept než mimoškolní výchova, který zahrnuje všechny aktivity mimo formální vzdělávání zaměřené na získávání znalostí, dovedností a kompetencí. Uskutečňuje se mimo formální vzdělávací systém a nevede k ucelenému školskému vzdělání. Jedná se o organizované výchovně vzdělávací činnosti založené na uceleném systému hodnot, které bývají zpravidla*

dobrovolné. Podmínkou pro realizaci neformálního vzdělávání je účast odborného lektora, učitele, trenéra či proškoleného vedoucího či instruktora“ (MŠMT, nedatováno).

Neformální vzdělávání zasahuje do oblasti volného času a jeho naplňování rozvíjí kompetence nad rámec formálního vzdělávání. V České republice existuje široká škála institucí, mimo ty tradiční vzdělávací, které nabízí různé možnosti vzdělávání a aktivit zaměřených například na rozvoj pilotních či technických dovedností, bezpečnostní školení, dále také semináře, workshopy, online kurzy nebo třeba konference úřadu civilního letectví.

Přímo k letecké praxi se mohou zájemci dostat v rámci leteckých klubů jako jsou Aeroklub Praha Letňany, který nabízí výcvik na kluzácích, motorových letadlech a ultralehkých letadlech, Aeroklub Brno – Medlánky, který se specializuje na výcvik na kluzácích a motorových letounech. Dále existuje Letecká amatérská asociace, jedná se o občanské sdružení, které zastřešuje nejen rekreační, ale i sportovní létání a vydává certifikace a pilotní oprávnění. Mezi hlavní cíle patří zajišťování co nejbezpečnějších a nejlepších podmínek v souladu s technickými požadavky. Také se snaží veřejnosti přiblížit tento styl létání a přilákat nové členy (Letecká amatérská asociace České republiky, nedatováno). Další stěžejní organizací je Výcvikové středisko nejen pro létající personál, které pro veřejnost nabízí exkurze, kde se účastníci dozví informace o výcviku pilotů, palubního personálu a blíže se seznámí s nouzovým vybavením dopravních letadel. Veřejnost si zde také může vyzkoušet kurz letuškou na zkoušku či létat jako profík, kde si mohou na reálných simulátorech vyzkoušet práci pilota a letušek v prostředí připomínající reálný provoz. Pro část populace, která má z létání strach výcvikové centrum připravuje kurz létání bez strachu, který je veden leteckými profesionály s individuálním přístupem ke každému účastníkovi. Kurz je určen nejen těm, kteří se létání bojí, ale i takovým, kteří se chtějí dozvědět více ze zákulisí letecké dopravy (CATC, nedatováno). Samotné Letiště Praha nabízí edukační programy pro školy, které jsou specializované a zaměřené na fungování letiště a letecké dopravy obecně. Letiště Praha také nabízí exkurze a různé tematické okružní trasy, které jsou vždy zaměřené na určitou část provozu (Letiště Praha, nedatováno). S leteckým provozem souvisí i řízení letového provozu, které tvoří základní kotvu řízení letiště a jeho posláním je podílet se na zajišťování bezpečných, nákladově efektivních a dlouhodobě udržitelných letových navigačních služeb. Řízení letového provozu v České republice nabízí

specializované vzdělávání pro budoucí letecké dispečery společně se semináři pro všeobecné letectví (Řízení letového provozu České republiky, nedatováno).

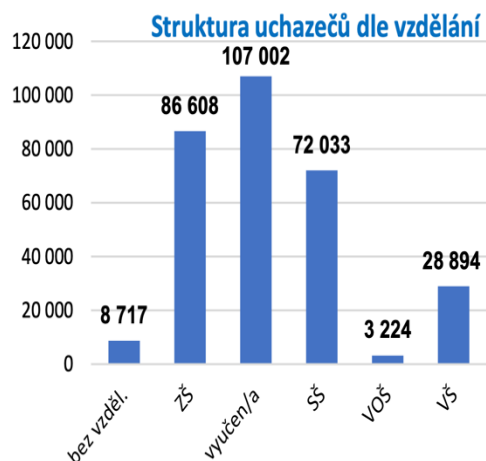
V současné době, kdy technologie hrají klíčovou roli ve vzdělávání, jsou online kurzy a digitální zdroje, které umožňují přístup k odborným informacím a dovednostem kdykoliv a odkudkoliv, nepostradatelnou součástí vzdělávacího procesu. Online platformy, webináře, výuková videa a aplikace umožňují nejen flexibilitu, ale také aktuální obsah přizpůsobený potřebám daných jedinců. Příkladem je Sky Test Training, který zprostředkovává online přípravu na pilotní psychotesty a zkoušky nebo Pilot Institute, který slouží k nauce teorie letectví.

3 Situace na trhu práce

Trh práce definujeme jako specifické místo, kde dochází ke střetu nabídky a poptávky. Nabídku zastávají ti, kteří žádají nebo se uchází o pracovní pozici a poptávku představují firmy a organizace poptávající potřebnou pracovní sílu. V tomto vztahu je důležitým nástrojem cena práce, jinak řečeno mzda, která napomáhá spojit tyto dvě strany dohromady. Nabídka konkrétně vyznačuje počet pracovníků, které má trh k dispozici. Ovlivňuje nejen bohatství společnosti, ale i životní úroveň. Závisí na výši reálné mzdy a újmě z práce spojené s obětováním volného času. Lze říct, že křivka nabídky práce má rostoucí charakter – s rostoucí mzdovou sazbou jsou lidé ochotni nabízet více své práce. Na straně poptávky vystupují zaměstnavatelé a snaží se maximalizovat svůj zisk. Poptávka má naopak klesající charakter, protože jí zaměstnavatelé zvyšují nebo naopak snižují až do té doby, kdy se příjem z produktu vyrovná mzdové sazbě. Je tedy závislá na výši mzdové sazby (Jírová, 1999).

K datumu 31.12. 2024 bylo v České republice evidováno celkem 306 478 uchazečů o zaměstnání, podíl nezaměstnaných tedy ke konci roku vzrostl na 4,1 %. Podle posledních dostupných údajů je míra nezaměstnanosti v České republice nejnižší v Evropské Unii. Úřady práce se stále snaží pomáhat lidem získat lepší práci a nabízí možnosti rekvalifikace, kterých bylo v prosinci meziročně o 162 % více. Od začátku roku 2024 nastoupilo na rekvalifikace od úřadu práce celkem 43 819 lidí, což je o 69 % více než v předchozím roce (Úřad práce ČR, 2025). Dle statistik byl průměrný věk nezaměstnaných 42,7 let, věková struktura nezaměstnaných se v posledních pěti letech nijak výrazně nemění, v roce 2023 se průměrný věk pohyboval kolem 42,8 roku. Z hlediska dosaženého stupně vzdělání byli bez práce nejčastěji uchazeči s nižším stupněm vzdělání a nižší kvalifikací, jednalo se zejména o základní vzdělání a vyučení bez maturity. Ve struktuře nezaměstnaných změny ukazují, že: *„k nejvyššímu meziročnímu nárůstu došlo v případě evidovaných uchazečů se středoškolským vzděláním (o 8 554) a u vyučených uchazečů (o 7 977). Pokud jde o rozdělení podle profesí ke konci prosince bylo evidencí Úřadu práce České republiky nejvíce pomocných a nekvalifikovaných pracovníků, a to 88711“* (Úřad práce ČR, 2025). Úřad práce ke konci roku 2024 evidoval celkem 17 318 mladistvých ve věku 15-18 let a absolventů školy všech stupňů dosaženého vzdělání. Meziročně se jedná o 2 602 lidí více a v celkové nezaměstnanosti se podíleli 5,7 %, 11 708 absolventů a 5 650 mladistvých.

Obrázek 4: Struktura dle vzdělání

Zdroj: Úřad práce České republiky (2025)

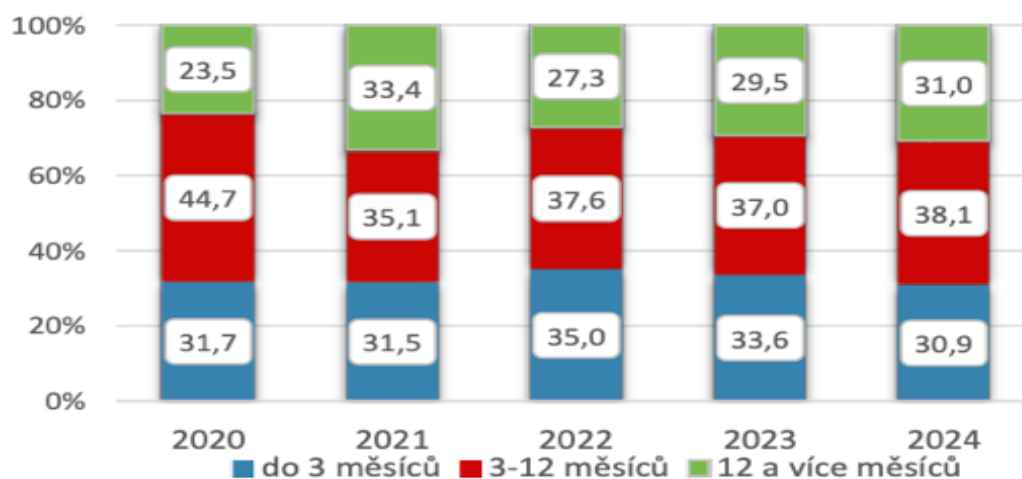
Obrázek 5: Počet absolventů (bez mladistvých)

Zdroj: Úřad práce České republiky (2025)

V průměru jsou uchazeči o práci v evidenci na úřadech práce 484 dní, za poslední rok se struktura uchazečů o zaměstnání změnila dle toho, jak dlouho setrvávají v evidenci Úřadu práce. Klesl podíl uchazečů, kteří jsou bez zaměstnání méně než tři měsíce, jedná se o 94 743 osob. Podíl uchazečů, kteří jsou v evidenci více než rok vzrostl o 1,5 procentního bodu, jedná se o 94 899 osob (Úřad práce ČR, 2025).

Obrázek 6: Struktura uchazečů dle délky evidence

Zdroj: Úřad práce České republiky (2025)

Situace na trhu práce u letecky orientovaných oborů je monitorována Ministerstvem práce a sociálních věcí, které každý půlrok publikuje pololetní statistiky nezaměstnanosti absolventů, které zahrnují data o počtu nezaměstnaných absolventů evidovaných na Úřadu práce podle oboru vzdělání. Tato data tedy poskytují přehled o nezaměstnaných v oborech letecký mechanik, letecký mechanik – avionik, technologie letecké dopravy, obchodně provozní pracovník civilního letectví, strojní mechanik se specializací na mechanika letadel a letadlové techniky, mechanik opravář letadel a provoz a řízení letecké dopravy. Statistická data zahrnují období posledních pěti let, a to konkrétně roky 2020, 2021, 2022, 2023 a 2024. V každém z těchto období byla míra nezaměstnanosti absolventů sledována ve dvou časových úsecích, první pololetí k datu 30.4. a druhé pololetí k datu 30.9. Díky rozdělení do pololetních intervalů je možné lépe sledovat sezónní výkyvy a provádět meziroční srovnání, což poskytuje podrobnější přehled o vývoji situace na trhu práce v daném odvětví (Ministerstvo práce a sociálních věcí, nedatováno).

Tabulka 1: Přehled nezaměstnanosti absolventů leteckých oborů evidovaných na Úřadu práce

Rok	První pololetí	Druhé pololetí
2024	5 nezaměstnaných	12 nezaměstnaných
2023	11 nezaměstnaných	12 nezaměstnaných
2022	10 nezaměstnaných	15 nezaměstnaných
2021	12 nezaměstnaných	25 nezaměstnaných
2020	9 nezaměstnaných	26 nezaměstnaných

Zdroj: Vlastní zpracování

Nejnižší počet nezaměstnaných byl zaznamenán v prvním pololetí roku 2024, zatímco nejvyšší hodnoty dosáhl počet nezaměstnaných v druhém pololetí roku 2020. Tento nárůst můžeme jednoznačně přičíst dopadům koronavirové krize, která měla zásadní vliv na pracovní trh. V roce 2024 se situace zlepšila, což je patrné z výrazného poklesu nezaměstnaných absolventů v prvním pololetí. Tento pozitivní vývoj naznačuje možné zlepšení podmínek pro absolventy leteckých oborů, což může být důsledkem oživení

poptávky v leteckém průmyslu nebo lepších adaptačních programů pro čerstvé absolventy. Ve druhém pololetí 2024 došlo k nárůstu počtu nezaměstnaných na 12, což je dvojnásobek oproti první polovině roku. Tento vzestup může být způsoben sezónními výkyvy na trhu práce v leteckém průmyslu nebo dočasným poklesem poptávky po pracovních silách. V roce 2023 byl počet nezaměstnaných stabilní, přičemž v prvním pololetí bylo evidováno 11 nezaměstnaných a ve druhém pololetí 12. Tato stagnace naznačuje pomalejší zotavování leteckého průmyslu po pandemii nebo omezenou nabídku pracovních míst. Rok 2022 přinesl nárůst nezaměstnaných z 10 v prvním pololetí na 15 v druhém. V roce 2021 došlo k výraznému nárůstu nezaměstnanosti, kdy v prvním pololetí bylo evidováno 12 nezaměstnaných a ve druhém pololetí až 25. Tento růst je pravděpodobně spojen s pokračující nejistotou v leteckém sektoru během pandemie, kdy mnoho leteckých společností přerušilo provoz a omezilo nábor nových pracovníků. Nejvýraznější negativní vývoj nastal v roce 2020, kdy počet nezaměstnaných vzrostl z 9 osob v prvním pololetí na 26 v druhém. Tento nárůst byl důsledkem rozsáhlých dopadů pandemie COVID-19, která vedla k poklesu poptávky po odbornících v leteckém průmyslu a k přerušení pracovních poměrů u mnoha zaměstnanců (Ministerstvo práce a sociálních věcí, nedatováno).

Celkově můžeme konstatovat, že vývoj nezaměstnanosti absolventů leteckých oborů v posledních pěti letech odráží charakteristickou dynamiku leteckého průmyslu, který byl výrazně ovlivněn pandemií, ale postupně se začíná stabilizovat. Rok 2024 vykazuje pozitivní trend s poklesem nezaměstnanosti v prvním pololetí, což může naznačovat oživení sektoru a zlepšující se podmínky na trhu práce.

3.1 Přejít absolventů středních škol na trh práce

S přechodem absolventů ze studentského do pracovního života souvisí pojem tranzice, který dle Trhlíkové (2015) můžeme chápat jako období přípravy na novou životní etapu, takzvaný přechod, který není nijak časově vymezen. Jedná se o období, kdy student dochází do posledního ročníku střední školy a čeká jej závěrečná nebo maturitní zkouška a poté životní milník, a to vstup na trh práce. Kdybychom se na toto období dívali z makroekonomického hlediska, tak je toto období tranzice u konce, když je míra nezaměstnanosti mladých lidí stejná nebo podobná jako u dospělých. UNICEF (2019) nahlíží na přechod ze vzdělávání na pracovní trh jako na proces, který umožňuje mladým lidem získat produktivní zaměstnání

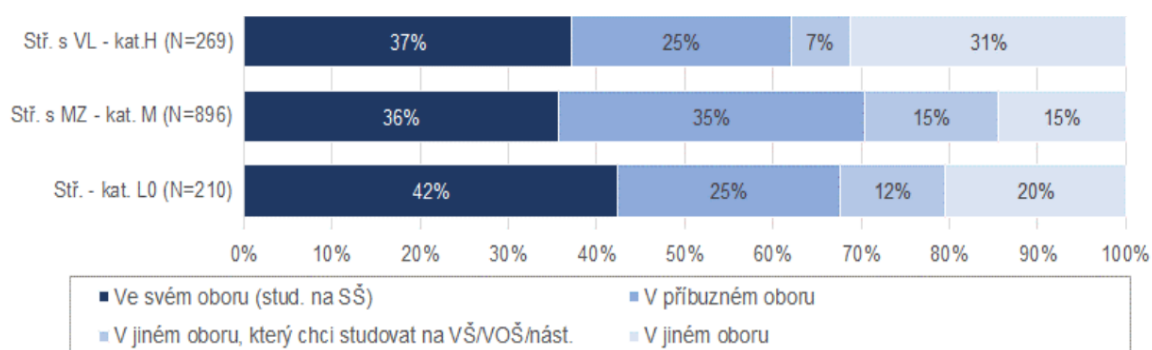
s patřičným příjmem, zajištěním stability a sociální ochranou nejen pro ně jako zaměstnance, ale i pro jejich rodiny. Tento proces rozděluje do dvou kategorií. První z nich se zaměřuje na proces přípravy mladých lidí na přechod do zaměstnání skrze rozvoj dovedností, které jsou požadované trhem práce pro zajištění produktivního zaměstnání a schopnost udržet si jej. Druhá kategorie se zaměřuje na fázi samotného přechodu do zaměstnání, která zahrnuje zajištění přístupu mladých lidí k produktivním a důstojným pracovním příležitostem, které umožňují efektivní využití získaných dovedností. V České republice máme tři stupně středního vzdělání, a to střední vzdělání, střední vzdělání s výučním listem a střední vzdělání s maturitní zkouškou. **Střední vzdělání** je získáno úspěšným ukončením vzdělávacího programu v rozsahu jednoho roku nebo dvou let denní formy vzdělávání a na konci studia studenti nezískávají ani výuční list ani maturitní certifikát. V tomto případě středního vzdělání se jedná o dvouleté obory kategorie J či C, můžeme sem zařadit například pečovatelské služby nebo jedno a dvouleté obory praktických škol. **Střední vzdělání s výučním listem** jedinec získá, jakmile úspěšně ukončí vzdělávací program v délce dvou až tří let denní formy. Jedná se o obory kategorie H jako například mechanik a opravář motorových vozidel a kategorie E jako textilní a oděvní výroba. **Střední vzdělání s maturitní zkouškou** lze získat úspěšným ukončením vzdělávacích programů šesti či osmiletých gymnázií, vzdělávacího programu v délce čtyř let denní formy vzdělávání, vzdělávacího programu studia nástavby na maturitní zkoušku v délce dvou let denní formy. Toto vzdělání lze dosáhnout v kategoriích:

- M – úplné střední odborné vzdělání s maturitou, může jednat o sociální činnost nebo o obor elektrotechnika
- L – úplné střední odborné vzdělání s odborným výcvikem a maturitou, jedná se například o kosmetické služby nebo o mechaniky strojů a zařízení,
- K – úplné střední všeobecné vzdělání, jedná se o vzdělávací programy na gymnáziích, kde jsou studenti připravováni na studium na vysokých školách
- P – vyšší odborné vzdělání v konzervatoři, jedná se o přípravu v uměleckých oborech jako je tanec a herectví (Národní ústav pro vzdělávání, nedatováno).

V Evropské Unii patří Česká republika ke státům s nejvyšším podílem studentů, kteří prochází středním odborným vzděláním a stojí před výběrem oboru dalšího vzdělávání

v poměrně nízkém věku. Dle průzkumu výsledky ukazují, že hlavní motivací nejen vyučených, kterých je 69 %, tak i studentů maturitních oborů na středních odborných školách kterých je 78 % je zájem o danou oblast a snadné uplatnění na trhu práce (65 % u vyučených a 74 % u studentů středních odborných škol. Dalším aspektem, který zvažuje více jak polovina studujících patří možnost dobrého finančního ohodnocení či blízkost, tedy dopravní dostupnost školy. U necelé poloviny je brán v potaz i zájem zaměstnavatelů daného regionu o pracovní sílu (48 % učňů a 43 % studentů maturitních oborů). Mezi hlavní rozdíly mezi uční a studenty maturitních oborů patří rozdíl v prospěchu a následným nepřijetím do oboru o který měli zájem. Z výzkumu dále vyplývá, že 60 % studentů je se svým výběrem oboru spokojeno. Vyšší míru spokojenosti vykazují studenti středních odborných škol – 64 % z nich by si svůj obor zvolilo znovu. U studentů učebních oborů je toto číslo o něco nižší, a to 57 %. Pětina dotázaných uvádí, že hlavními důvody nespokojenosti s oborem byla nízká úroveň přípravy (23 % u středních odborných škol a 19 % u učňů) či malé zastoupení teoretické výuky pro přípravu na studiu na vysokých nebo vyšších odborných školách. U vyučených by si studenti často vybrali jiné obory z důvodu nevyhovujících podmínek na trhu práce, nízkého platového ohodnocení a obtížné situaci při hledání zaměstnání. Šetření odpovídá na otázky, zda absolventi středních odborných škol mají zájem pracovat v oboru. Výsledky šetření ukazují, že podíl absolventů, kteří si chtějí najít práci ve svém oboru je pouze 36 %. Kolem 30 % si chce najít práci v oboru jiném z nichž 15 % plánuje pracovat v oboru, který mají zájem absolvovat na vysoké či vyšší odborné škole. Skupina absolventů středního vzdělání L0 má pak o něco vyšší procento studentů, kteří mají zájem v oboru pracovat, jedná se o 42 % (Trhlíková, 2022).

Obrázek 7: Obory, ve kterých si chtějí absolventi středních škol hledat zaměstnání

Zdroj: Národní pedagogický institut České republiky

V kategorii vyučených je jedním ze stěžejních důvodů odchodu za zaměstnáním mimo původní obor nezájem o práci ve vystudovaném oboru, 20 % vyučených odchází zejména kvůli nespokojenosti s platovým ohodnocením, což zastává u 19 % vyučených, 14 % je nespokojených s pracovními podmínkami v oboru. 19 % vyučených uvedlo, že odchází kvůli zajímavější a perspektivnější nabídce práce v jiném oboru. Národní pedagogický institut (nedatováno, nestránkováno) uvádí, že: *„absolventi maturitních oborů SOŠ plánují práci mimo obor nejčastěji z důvodu dalšího studia na VŠ nebo VOŠ (22 %), kdy si po absolvování chtějí hledat práci v nové profesi. Dále, podobně jako vyučení, často uvádějí, že je obor přestal zajímat (19 %). Ve srovnání s vyučenými je ovšem méně častým důvodem původní nezájem o obor (13 %) nebo nepříznivá situace na trhu práce. Nízké platy v oboru a špatné pracovní podmínky uvádí jen 8 %, resp. 7 % absolventů SOŠ. Zatímco u vyučených jsou tedy častými důvody práce mimo obor původní nezájem o obor, nízké platy, špatné pracovní podmínky a nabídka lepší práce v jiném oboru, absolventi maturitních oborů častěji odcházejí z důvodu studia odlišného oboru na VŠ nebo VOŠ“.*

Dle analýzy rozhovorů s absolventy středních odborných škol na trh práce od Trhlíkové (2017) absolventi při hledání zaměstnání brali jako prioritu nějaké zaměstnání získat, považovali to za investici do jejich profesní budoucnosti, tedy byli ochotni pracovat za méně výhodných podmínek a nižší plat, aby získali požadovanou praxi. Absolventi počítali s tím, že na začátku pracovní dráhy vystřídají více zaměstnání, během nichž budou získávat potřebné a cenné zkušenosti. Někteří z dotazovaných absolventů se k práci dostali díky jejich brigádě, která se pak časem přeměnila na částečný úvazek a později na práci na plný úvazek, tedy po dostudování jim byla práce na plný úvazek firmou nabídnuta.

3.2 Možnosti uplatnění na trhu práce

Letecký průmysl je velmi dynamická a rychle se rozvíjející oblast a zahrnuje široké spektrum profesí od odborných technických po administrativní, manažerské a provozní role. S tímto rychle se rozvíjejícím sektorem rostou i požadavky na větší množství zaměstnanců s odbornými kvalifikacemi. Absolventi mohou najít uplatnění nejen na regionální či národní úrovni, ale také na úrovni mezinárodní, a to díky sjednocování předpisů a norem v rámci leteckých organizací a vzniku aliancí mezi leteckými společnostmi. Uplatnění mohou být v následujících oblastech:

1. Letečtí dopravci,
2. Letištní provozovatelé,
3. Poskytovatelé služeb pro letecké dopravce,
4. Státní správa v oblasti civilního letectví,
5. Mezinárodní organizace,
6. Letečtí technici,
7. Logistika a operativní řízení (Úřad pro civilní letectví České republiky, nedatováno).

Letečtí dopravci představují klíčovou oblast, ve které absolventi nachází zaměstnání. V této oblasti jsou zahrnuty komerční letecké společnosti jako národní či nízkonákladoví dopravci zaměřující se na přepravu cestujících, tak i letecké společnosti, které se zaměřují na oblast přepravy zboží a nákladu. Mezi nejčastější pozice, které lze u leteckých dopravců nalézt patří piloti a palubní personál u kterých je vyžadována speciální letecká licence na základě mezinárodních standardů. **Provozovatelé letišť** jako je Letiště Praha, Ostrava či Brno nabízí pozice v oblasti operativního řízení, koordinace, strategického plánování jako je dlouhodobé plánování kapacit a rozvoje letištní infrastruktury a optimalizaci provozních procesů. Další významnou oblastí je zajištění bezpečnostních standardů podle mezinárodních předpisů, což zahrnuje jak fyzickou bezpečnost v prostorách letiště, tak i kybernetickou bezpečnost letištních informačních systémů., práce na informačních stanovištích v rámci terminálů. Letiště Praha dlouhodobě investuje do modernizace terminálů a odbavovacích prostor s cílem rozšíření kapacity a zkvalitnění služeb (Letiště Praha, nedatováno). **Poskytovatelé služeb pro letecké dopravce** jako je Řízení letového provozu České republiky zajišťují kompetentní zaměstnance na pozice leteckých dispečerů, specialistů plánování tras a leteckých meteorologů (Řízení letového provozu České republiky, nedatováno). Odbavovací společnosti nabízejí místa k uplatnění pro koordinátory pozemních operací zajišťující efektivní a plynulý proces pro specialisty na pozemní odbavení letadel, operátory zavazadlových systémů a specialisty nákladních procesů. Absolventi také mohou najít uplatnění na pozicích zaměřených na zabezpečení pohybu letadel na ploše, kteří koordinují pohyb letadel při parkování a odbavování.

Státní správa v oblasti civilního letectví nabízí místa pro absolventy na Úřadu pro civilní letectví, kteří vydávají ověření spolehlivosti pro lidi, kteří chtějí na letišti pracovat, zajišťují

bezpečnostní audit, inspekce a certifikace leteckých dopravců (Úřad pro civilní letectví České republiky, nedatováno). Odbor civilního letectví ministerstva dopravy České republiky, kde je při práci nutná znalost letecké legislativy a regulací zajišťuje rozvoj mezinárodních vztahů a plánování a rozvoj letecké dopravy v České republice (Ministerstvo dopravy, nedatováno). Díky sjednocení předpisů v rámci Evropské unie se mohou absolventi uplatnit v **mezinárodních organizacích**.

Mezi nejvýznamnější patří Agentura pro bezpečnost letectví Evropské unie (EASA) a Evropská organizace pro bezpečnost letového provozu (EUROCONTROL). EASA zajišťuje vysoké standardy bezpečnosti a ochrany životního prostředí v civilním letectví v Evropské unii, podílí se na výzkumu a vývoji udržitelných paliv a nových technologií (EASA, nedatováno). EUROCONTROL se zaměřuje na koordinaci evropských politik v oblasti letectví, implementaci systémů pro řízení letového provozu a koordinaci letových plánů (EUROCONTROL, nedatováno). Práce v těchto organizacích obnáší práci v mezinárodním prostředí, při které je potřeba spolupracovat s odborníky ze zemí každé členské země. Nedílnou součástí uplatnění absolventů je v oblasti **technické údržby a opravy letadel**. Letečtí mechanici mohou být zaměstnáni přímo u výrobců letecké techniky, kde se podílí nejen na údržbě a servisu letadlové flotily, ale také na testování a vytváření nových modelů. Avionici se zabývají přístrojovou technikou letadla a elektronické systémy jako jsou navigační, komunikační či letové řídicí systémy (Czech Airlines Technics, nedatováno). V oblasti **logistiky a operativního řízení** se mohou absolventi nechat zaměstnat jako specialisti na logistiku, kdy je jejich úkolem zajistit plynulý tok zboží a optimalizovat skladovací procesy, nebo jako specialista pro krizové řízení, které je v leteckém provozu jedno ze stěžejních (Letiště Praha, nedatováno).

Některé pozice umožňují práci ve vysoce specializovaných oblastech, což může přinést určitou profesní a odbornou hodnotu. Nevýhody mohou zahrnovat vysoké nároky na odborné vzdělání a certifikace, dlouhé pracovní hodiny a nepravidelný pracovní čas, obzvlášť na pozicích, které souvisí s řízením letového provozu nebo údržbou letadel.

3.3 Přechod absolventů středních odborných škol do terciárního vzdělávání

V průběhu poslední dekády výrazně rostl počet uchazečů o vysokoškolské studium, u studia na vyšších odborných školách mluvíme o úplném opaku, v některých letech zájem klesal a v jiných zase stagnoval. V souvislosti s vysokým zájmem o studium na vysokých školách rostl i počet přijatých ke studiu, a to zejména díky zvýšení kapacit a změně charakteru vysokoškolského studia z pětiletého magisterského studia na studium dvoustupňové – tedy bakalářské a navazující magisterské. Se změnou charakteru studia se měnila i struktura uchazečů, obecně vzrostl podíl absolventů středních odborných škol a tvoří téměř polovinu uchazečů, kteří se hlásí bezprostředně po vykonání maturitní zkoušky. Velkou část tvoří i uchazeči, kteří si již prošli vstupem na pracovní trh nebo studovali na jiné vysoké či vyšší odborné škole ať už úspěšně či neúspěšně. Ti absolventi, kteří se hlásí bezprostředně po ukončení maturitního studia zpravidla podávají více přihlášek na více různých vysokých škol a hlásí se zejména k prezenčnímu studiu, jsou často v přijímacích řízeních znatelně úspěšnější. Maturanti, kteří se ihned po maturitním studiu hlásí do terciárního vzdělávání představují 59 % přihlášených a 64 % přijatých k prezenčnímu studiu. Ke studiu kombinovaného a distančního studia se tito absolventi hlásí pouze v malé míře a to 10 % všech přihlášených a 7 % všech přijatých, zatímco absolventi, kteří si již prošli vstupem na trh práce se ve většině případů hlásí právě na zmíněné kombinované či distanční studium. V roce 2002 se ke studium na vysokých školách hlásilo 59 % absolventů středních škol a maturitních oborů a v roce to bylo téměř 77 % absolventů. Uchazeči podávají v průměru 2,9 přihlášek k dennímu studiu, naprostá většina uchazečů z řad zmíněných absolventů (83 %) podává maximálně 5 přihlášek (26 % pouze 1 přihlášku, 22 % 2 přihlášky, 19 % 3 přihlášky a 15 % čtyři přihlášky). Od roku 2000 narůstá i počet přijatých, který vzrostl v tomto období ze 40 % na 53 % (Kleňhová a Vojtěch, 2006).

4 Komparace vzdělávání odborníků v letectví v České republice a v zahraničí

Letecká doprava představuje jedno z nejdynamičtějších odvětví, kde se kladou vysoké nároky na kvalifikaci a odbornost, je tedy nezbytné, aby bylo poskytováno kvalitní, efektivní a adaptivní vzdělávání v celosvětovém měřítku, které odpovídá požadavkům současného trhu práce. I když jsou v leteckém průmyslu uplatňovány mezinárodně platné standardy a nařízení, přístupy k přípravě odborníků se v jednotlivých zemích výrazně liší. Komparace umožní pochopit, jak různé země reagují na potřeby leteckého průmyslu. Absolventi nachází uplatnění jak na domácím, tak na zahraničním pracovním trhu.

Pro komparaci vzdělávání odborníků jsem jako první zemi zvolila Spojené státy americké, které patří mezi světové lídry v leteckém průmyslu a vzdělávání mají velmi rozmanité. Na jejich území existuje více než 100 vysokých škol a univerzit, které nabízí různé letecké studijní programy. Podle Asociace univerzitního letectví je v USA nabízeno 114 dvouletých programů v oblasti letectví, 151 čtyřletých bakalářských programů, 15 magisterských programů a dva doktorské programy. Programy pro diplomovaného specialistu obvykle vyžadují 60 semestrálních hodin z nichž je 15-20 hodin je věnováno všeobecnému studiu. Bakalářské letecké programy mají obvykle 120-130 semestrálních hodin z nichž je 45-60 hodin věnováno obecným studiím. Mezi univerzity nabízející tyto programy patří Univerzita v Arizoně, kde uchazeči mohou studovat řízení letecké dopravy a letecký management. Dalšími populárními univerzitami jsou Univerzita v Kansasu, kde jsou programy v oboru letecká technika nebo třeba profesionální pilot a Universita Everglades na Floridě se zaměřením na oblasti leteckých technických systémů či zaměřením na magisterský program v oboru letecké vědy. Florida je oblíbeným místem pro studium tohoto odvětví zejména díky tomu, že je zde umístěno Kennedyho vesmírné centrum. Dle statistik Úřadu pro statistiku práce 44 % všech zaměstnanců v letecké dopravě pracuje na kancelářských a administrativních pozicích a v profesích instalace, údržby a oprav (Interantional Student, 2023).

Další zemí, která byla vybrána pro komparaci je Slovensko, které v porovnání se Spojenými státy nenabízí tak širokou škálu možností vzdělávání v daném oboru a princip studia se velmi podobá tomu v České republice. Formálně mohou zájemci o letectví na Slovensku studovat

na středních odborných školách mezi něž patří Střední odborná škola letecko-technická v Trenčíně, která nabízí obory mechanik letadel a avionik letadel nebo Střední odborná škola technická Poprad. Dále je nabízeno studium v rámci bakalářských a magisterských univerzitních programů, a to například na Technické univerzitě v Košicích na Letecké fakultě s možnostmi studia Leteckého managementu, Letecké techniky a Řízení letového provozu, dále na Žilinské Univerzitě, kde je nabízena Letecká doprava se zaměřením na ekonomické aspekty a Letecká technologie, která cílí na technologický rozvoj a inovace (Vysoké školy , nedatováno). Neformální vzdělávání probíhá skrze letecké školy, které umožňují výcvik pro budoucí piloty, jednou z nich je ProfiPilot Academy, která je certifikovaná a nabízí širokou škálu výcviků a kurzů a kvalifikací. Společnost AeroLanguage se specializuje na výuku letecké angličtiny a poskytuje oficiální kurzy (ICAO, nedatováno).

4.1 Genderové rozložení

Dle nejnovějšího celosvětového průzkumu o stavu licencovaného leteckého personálu podle pohlaví zjistila organizace ICAO (nedatováno, vlastní překlad): „že podíl žen na pozicích pilotů, řídicích letového provozu a techniků údržby se celkově zvýšil z 4,5 % v roce 2016 na 4,9 % v roce 2021. Podíl pilotek ve službě se celosvětově zvýšil z 3,6 % na 4,0 %, přičemž nejvyšší nárůst byl zaznamenán v regionech Asie, Tichomoří a Latinské Ameriky/Karibiku. Nejvyššího skóre celosvětově dosáhla Severní Amerika s 4,6 % ženských pilotek, následovala Afrika s Evropou s 4,1 %, resp. 4,0 %. Podíl žen mezi inženýry a techniky údržby letadel se celosvětově zvýšil z 2,7 % na 3,0 %, přičemž nárůst byl zaznamenán ve všech regionech s výjimkou Blízkého východu a Afriky. Nejvyšší nárůst v této oblasti byl opět zaznamenán v regionech Latinské Ameriky/Karibiku, Asie a Tichomoří, přičemž v regionu Asie a Tichomoří byl také nejvyšší celosvětový podíl licencovaných inženýrek a techniček údržby letadel s 4,4 %. Počet žen mezi řídicími letového provozu zůstal celosvětově stabilní na úrovni přibližně 20,6 %, přičemž nárůst byl zaznamenán v regionech Latinské Ameriky/Karibiku a Blízkého východu. Nejvyšší procento řídicích letového provozu žen bylo zaznamenáno v regionu Latinské Ameriky/Karibiku (31,8 %)“.

Empirická část

5 Charakteristika výzkumného šetření

Pro výzkumnou část byla v závislosti na tématu a charakteru diplomové práce vybrána metoda kvantitativního dotazníkového šetření, která umožňuje získat vyšší dosah u respondentů a rozšířit tak výzkum do různých absolventských ročníků a oborů. Pro výzkum byla vybrána konkrétně Střední odborná škola civilního letectví Praha – Ruzyně, která má v poskytování vzdělání v leteckém odvětví již dlouholetou tradici a nabízí obory Ekonomika a podnikání – obchodně provozní pracovník civilního letectví, Letecký mechanik a Mechanik elektrotechnik (avionik). Kvantitativní andragogický výzkum dle Průchy (2014, s. 349): *„je představován empirickými analýzami jevů a procesů andragogické reality, v nichž se používají exaktní metody a nástroje pro měření a vyhodnocování zkoumaných objektů“*. Kvantitativní výzkum umožňuje zkoumání velké skupiny jedinců, směřuje ke generalizaci a poskytuje odstup výzkumníka od zkoumaného jevu (Gavora, 2010).

Mezi výhody kvantitativního výzkumu patří rychlost sběru dat, zkoumání velkého souboru subjektů a jevů, výsledky jsou objektivní a nezávislé na výzkumníkovi. Nevýhody kvantitativního výzkumu spočívají v tom, že nedochází k dostatečnému osobnímu kontaktu s respondenty, což může zapříčinit odlišné pochopení výzkumných otázek nebo nelze zajistit rozmanitost respondentů (Průcha, 2014). Veteška (2016) andragogicky zaměřený výzkumný design definuje jako systematickou, organizovanou a koncepční činnost, která vychází z vědeckých paradigmat. Jeho předmětem je andragogická realita, která je velmi různorodá. Cílem tohoto výzkumu je systematicky identifikovat, popisovat, analyzovat a objasňovat edukativní realitu dospělých. Andragogický výzkum má specifické charakteristiky a zahrnuje širokou škálu různých typů, funkcí, metodologických přístupů a výzkumných metod (FERENCE et al, 1977).

Dotazník je metoda výzkumu, která umožňuje systematicky sbírat data, obvykle od většího počtu respondentů využívaná ke zjišťování názorů a postojů různých skupin, ale také k získávání informací o vzdělávání v dalších oblastech. V rámci andragogického výzkumu, je dotazník zaměřen především na dospělé účastníky vzdělávacích programů a aktivit, kteří hodnotí přínosy daného vzdělávání a na osoby poskytující dané vzdělávací služby.

5.1 Charakteristika vybrané střední odborné školy

Střední odborná škola civilního letectví, Praha – Ruzyně, byla založena v roce 1953 jako závodní škola práce spadající pod tehdejší Československé aerolinie. V průběhu své existence se transformovala na Střední odborné učiliště dopravní a v roce 2006 dostala svého aktuálního názvu Střední odborná škola civilního letectví. Část předmětů je vyučována odborníky z letištní praxe, kteří do výuky přinášejí nejnovější poznatky. V roce 2013 škola díky spolupráci se sociálními partnery a zřizovateli, kterými jsou Řízení letového provozu České republiky, Český Aeroholding a Magistrát hlavního města Prahy, uvedla do provozu leteckým simulátor Boeingu 737NG a o pár let později flotilu rozšířila o typy Zlín 142 a Skyleader 400. Tato letecká škola jako jediná v České republice vyučuje specifický obor Ekonomika a podnikání – Obchodně provozní pracovník civilního letectví. V rámci tohoto oboru se kladou vysoké nároky na praktické dovednosti, které si studenti osvojují přímo na pozemních pracovištích na Letišti Václava Havla v Praze. Praktický výcvik absolvují na pracovištích jako je odbavení cestujících, celní správa, letištní salónek, bezpečnostní kontrola, travel service, reklamace zavazadel a další. V rámci praktického výcviku také probíhá výuka letištních rezervačních systémů Amadeus a Altea (Střední odborná škola civilního letectví Praha Ruzyně, 2021- 2022).

Obrázek 8: Školní vzdělávací program oboru Ekonomika a podnikání

a) všeobecně vzdělávací:	1.roč.	2.roč.	3.roč.	4.roč.	Celkem
Český jazyk a literatura	3	3	3	3	12
Anglický jazyk	4	4	4	4	16
Německý jazyk	3+1	4	3	3	14
Občanská nauka	1	1	0	1	3
Dějepis	3	0	0	0	3
Matematika	3	2	2	2	9
Informační a komunikační technologie	2	2	0	0	4
Základy přírodních věd	2	2	2	0	6
Estetická výchova	1	1	1	0	3
Tělesná výchova	2	2	2	2	8
b) odborné:					
Ekonomika	2	1	2	2	7
Účetnictví	0	2	1	1	4
Aplikované informační a komunikační technologie	0	0	2	2	4
Obchodně přepravní provoz	1	2	2	2	7
Letecký zeměpis	2	1	2	2	7
Praxe	4	6	6	6	22

Zdroj: Střední odborná škola civilního letectví

Dle školního vzdělávacího programu si můžeme všimnout, že hodinová dotace praxe je již od prvního ročníku, důraz je také kladen na výuku jazyků. Anglická výuka probíhá 4x týdně a druhý jazyk dle ročníku 3x až 4x týdně. Mezi odborné předměty patří ekonomika a účetnictví, aplikované informační technologie, zeměpis se zaměřením na letecký zeměpis a obchodně přepravní provoz, který poskytuje základní přehled k chodu letecké dopravy nejen v České republice, ale i ve světě a pokrývá teorii mezinárodních leteckých smluv a organizací a řeší letecké bilaterální a multilaterální normy a standardy, rozdělení cestujících do různých kategorií a možnosti tarifů. Další poskytovaný obor je již zmíněný Mechanik elektrotechnik – Avionik, který se zaměřuje na zvládnutí základních prvků avionické výbavy letadla, které zahrnují komunikační a radiové vybavení, sofistikované letecké přístroje a digitální technologie se zařízením především využívané k přenosu dat. Návrh učebních dokumentů oboru byl zpracován skupinou pedagogů ve spolupráci s odborníky z praxe se zaměřením na avioniku letadlových přístrojů (Střední odborná škola civilního letectví Praha Ruzyně, 2021- 2022).

Obrázek 9: Školní vzdělávací program oboru Mechanik elektrotechnik – Avionik

ODBORNÉ PŘEDMĚTY						
Technická dokumentace	2	---	---	---	2	
Materiály a technologie	3	---	---	---	3	
Základy elektrotechniky	3	2	---	---	5	
Elektronika	---	2	2	2	6	
Elektrická měření	---	2(1)	2(1)	2(1)	6	
Číslicová technika	---	---	2	2	4	
Automatizace	---	---	---	2	2	
Ekonomika	---	---	---	2	2	
Odborný výcvik	6	12	12	7	37	
VÝBĚROVÉ PŘEDMĚTY						
Letadla a pohonné jednotky	---	---	1	1	2	
Palubní přístroje a navigace	---	---	3	2	5	
Technologie oprav letadlových přístrojů	---	---	1	1	2	
Celkem	34+1	33	35	34	136+1	

Zdroj: Střední odborná škola civilního letectví

Dle rámcového vzdělávacího programu patří mezi odborné předměty vyučované v tomto oboru technická dokumentace, která poskytne přehled o základních dokumentech užívaných při údržbě letadel, dále materiály a technologie, základy elektrotechniky k porozumění avionice letadla s čímž souvisí i předměty číslicová technika a automatizace. V rámci odborného výcviku studenti dochází na vybraná pracoviště údržby a oprav letadel.

Posledním oborem je Letecký Mechanik, obsah učiva tohoto oboru je každoročně aktualizován podle změn letadlového parku sociálních partnerů školy a v souladu s předpisy Part 147, což je kurz určen vedoucím pracovníkům z provozu a údržby letadel civilního letectví. Odborný výcvik probíhá na vybraných pracovištích údržby sociálních partnerů školy, kterými jsou ČSA Technics, Travel Service, Bell helikoptér nebo Letecká služba Policie České republiky (Střední odborná škola civilního letectví Praha Ruzyně, 2021-2022).

Obrázek 10: Školní vzdělávací program oboru Letecký mechanik

ODBORNÉ PŘEDMĚTY						
Ekonomika				2		2
Technická dokumentace	2	1	1	---		4
Strojírenská technologie	2	---	---	---		2
Strojnictví	2	1	---	---		3
Technická mechanika	1	1	---	---		2
Elektrotechnika	---	1	1	---		2
Elektronické systémy	---	---	---	3		3
Letadla	---	2	3	2		7
Letadlové pohonné jednotky	---	1	3	2		6
Technologie	1	1	2	2		6
Praxe	6	12	12	7		37
VÝBĚROVÉ PŘEDMĚTY						
Letadlové palubní přístroje	---	---	---	2		2
CELKEM	34	35	34	33		136

Zdroj: Střední odborná škola civilního letectví

Odborné předměty se zaměřují jak na technickou mechaniku letadel, tak i na elektronické systémy a elektromechaniku. Pro tento obor do povinných předmětů na rozdíl od Mechanika elektrotechnika patří i ekonomika. Časová dotace na praktický výcvik je v obou oborech stejná.

5.2 Dotazníkové šetření

Pro výzkumnou část práce byl zvolen elektronický dotazník z toho důvodu, že jeho forma umožňuje snadnou distribuci mezi všechny tři zmíněné obory. Zároveň poskytuje možnost oslovit co nejširší okruh absolventů školy, kteří ukončili studium v různých letech, a tím zajistit co nejrozsáhlejší a nejrelevantnější sběr dat. Pro samotnou realizaci výzkumného šetření byl použit nástroj Google Forms, který umožňuje vytvářet online průzkumy, kvízy a dotazníky a zasílat je respondentům skrz vytvořený odkaz a následně analyzovat sesbíraná data a interpretovat pomocí grafů v aplikaci Microsoft Excel či Google Forms. Výběr otázek do dotazníkové šetření byl stanoven tak, aby bylo pomocí výsledků možné odpovědět na stanovené výzkumné otázky. Otázky ve výzkumném šetření byly rozděleny do několika sekcí. První sekce, společná pro všechny respondenty, se zaměřovala na osobní údaje, konkrétně na pohlaví, věk, ročník absolvování studia a zvolený studijní obor. Následovala otázka s podmíněným formátováním, která respondenty nasměrovala buď do sekce týkající se pokračování ve studiu, nebo do sekce zaměřené na přechod na pracovní trh. Sekce pokračování ve studiu byla dále rozdělena na část věnovanou změně studijního oboru. Sekce přechod na pracovní trh pak obsahovala specifické otázky pro respondenty, kteří začali pracovat v leteckém odvětví. Poslední část dotazníku, společná opět pro všechny účastníky, se zaměřovala na kvalitu vzdělání poskytnutého vybranou střední odbornou školou. Respondenti zde měli možnost sdílet své zkušenosti a poskytnout doporučení pro současné studenty této školy.

5.3 Charakteristika respondentů

Cílovou skupinu dotazníkového šetření tvořili absolventi Střední odborné školy civilního letectví, kteří ukončili studium v letech 2012 až 2024. Výzkum se zaměřil na bývalé studenty oborů Ekonomika a podnikání, Letecký mechanik a Mechanik elektrotechnik. Mezi respondenty byli jak absolventi, kteří nadále působí v leteckém průmyslu, tak ti, kteří se rozhodli pro jiný kariérní směr. Cílem práce bylo zjistit, zda absolventi letecky zaměřených oborů pokračují ve své profesní dráze v oblasti letectví, zhodnotit možné důvody změny kariérního směru a získat návrhy a doporučení od samotných absolventů, která by mohla přispět ke zefektivnění studia na vybrané škole. Dotazník během doby, kdy byl zpřístupněn pro respondenty otevřelo 168 respondentů, 107 odpovědí bylo zaznamenáno. V tomto

případě je vzorek respondentů definován jako $N = 107$. Výsledná návratnost dotazníku tak činí 63,69 %. Tato hodnota naznačuje poměrně vysokou ochotu absolventů zapojit se do výzkumu a sdílet své zkušenosti týkající se jejich vzdělávací a profesní dráhy. Přestože určité procento respondentů dotazník nedokončilo, získaná data poskytují reprezentativní vzorek pro analýzu trendů v kariérním směřování absolventů Střední odborné školy civilního letectví. Výběr respondentů je náhodný. „*V případě, že je prováděn výběr z malé populace, je ještě důležitější než v případě výběru z velkých souborů, aby se jednalo o náhodný výběr. Jakékoliv samovýběry a jejich obdoby je nutno u malých základních souborů naprosto jednoznačně odmítnout. Problémem u výběrů z malých souborů (jejichž základní charakteristiky nejsou zpravidla známy) je skutečnost, že nelze posoudit reprezentativitu. Proto naléháme na požadavek striktně provedeného náhodného výběru, který by reprezentativitu měl zaručovat*“ (Soukup a Rabušic, 2007, s. 387).

5.4 Sběr dat

Před zahájením hlavního výzkumného šetření byl proveden předvýzkum s cílem ověřit srozumitelnost a jednoznačnost formulace otázek a zároveň posoudit možnost efektivního vyhodnocení získaných dat. Dotazník byl předložen ke zpětné vazbě vybrané pedagogické pracovníci působící na dané střední odborné škole a následně třem bývalým studentům, kteří nebyli součástí hlavního výběrového souboru. Výsledky předvýzkumu potvrdily, že otázky jsou jasně formulované a získaná data jsou vhodná pro následnou analýzu. Odkaz na vyplnění elektronického dotazníku byl distribuován pomocí sociální sítě Facebook a rozšířením do studijní skupiny absolventů vybrané střední odborné školy. Elektronický dotazník vytvořený přes aplikaci Google Forms se skládal z celkem 23 otázek rozdělených do již zmíněných sekcí. Každá sekce se zaměřovala na určitý typ respondentů podle toho, jakou cestou směřovala jejich kariérní dráha po absolvování školy. Většina otázek v dotazníku byla uzavřeného typu, přičemž respondenti volili z předem definovaných odpovědí. Pro rozšíření možnosti vyjádření však byla u uzavřených otázek vždy doplněna volba „jiná odpověď“, kde mohli respondenti napsat vlastní komentář. V některých případech byly zařazeny také otevřené otázky, které umožnily respondentům sdílet své návrhy, zkušenosti a osobní pohled na danou problematiku.

5.5 Etické aspekty výzkumu

Výzkum prováděný v rámci diplomové práce byl realizován v souladu s etickými principy. Po celou dobu, od oslovení respondentů přes samotné šetření až po zveřejnění výsledků, byly dodrženy zásady etického přístupu. Tyto zásady vycházejí z Etického kodexu českého pedagogického výzkumu, který je aplikovatelný i v oblasti andragogického výzkumu. Mezi klíčové etické principy patří zejména důvěrnost, tedy zajištění, aby žádné zveřejněné informace neumožňovaly identifikaci respondentů a anonymita, tedy možnost vyplnit dotazník bez uvedení jména (Průcha a Švaříček, 2009). Dále byl respektován princip informovaného souhlasu s účastí na výzkumu a v případě zájmu měli respondenti možnost obdržet závěrečnou zprávu s výsledky výzkumu. Před zahájením dotazníkového šetření byli respondenti seznámeni s tématem a účely výzkumu, byli tedy obeznámeni s tím, že získaná data budou využita pouze k účelům diplomové práce a měli možnost jak před zahájením, tak i kdykoli během vyplňování dat od výzkumu odstoupit. Paní ředitelka Střední odborné školy civilního letectví byla o zamýšleném výzkumu obeznámena a vyjádřila souhlas s jeho provedením.

5.6 Výzkumný problém

Při rešerši relevantní literatury a studií zaměřených na kariérní cesty absolventů těchto škol jsem nenalezla žádný konkrétní výzkum, který by se soustředil na uplatnění těchto absolventů na trhu práce, jejich rozhodování o dalším vzdělávání a přechodu do jiných profesních oblastí. Tento výzkum může být zajímavým vzhledem nejen pro vybranou střední odbornou školu a její pedagogické pracovníky, ale i pro absolventy základních škol, kteří mají o studium v leteckém oboru zájem. Zároveň může napomoci s efektivnějším rozhodováním o dalších kariérních možnostech absolventů vybrané školy a zlepšit jejich představu o přechodu z výuky do praxe.

Na základě tohoto kontextu byl stanoven výzkumný problém: Jaké faktory ovlivňují rozhodnutí absolventů letecky zaměřených oborů o pokračování v kariéře v letectví, změně profesní dráhy, a jaké jsou jejich volby mezi terciárním vzděláváním a vstupem na trh práce?

5.7 Výzkumný cíl

Cílem práce je zjistit, zda absolventi letecky zaměřených oborů pokračují ve své profesní dráze v oblasti letectví, zhodnotit možné důvody změny kariérního směru a získat návrhy a doporučení od samotných absolventů, která by mohla přispět ke zefektivnění studia na dané škole.

5.8 Výzkumné otázky

Na základě stanoveného výzkumného cíle a formulovaného výzkumného problému byly definovány dvě výzkumné otázky. Tyto otázky byly navrženy tak, aby pokryly klíčová témata diplomové práce a zároveň určily směr výzkumného šetření. První otázka se zaměřuje na to, zda absolventi leteckých oborů pokračují ve své kariéře v oblasti letectví, nebo zda volí jiný profesní směr. Druhá otázka se pak věnuje porovnání poměru mezi těmi absolventy, kteří po ukončení studia pokračují ve vysokoškolském vzdělávání, a těmi, kteří vstupují rovnou na trh práce. Odpovědi na formulované otázky poskytnou komplexní pohled na další profesní a vzdělávací směřování absolventů letecky orientovaných oborů. Zároveň umožní identifikovat hlavní faktory, které ovlivňují jejich rozhodnutí setrvat v letectví, případně se vydat jiným směrem. Výsledky šetření mohou sloužit nejen jako zpětná vazba pro školu samotnou, ale i jako podklad pro zlepšení poradenství a podpory studentů při rozhodování o jejich budoucí kariérní dráze.

Výzkumné otázky:

1. Zůstávají absolventi letecky orientovaných oborů v oboru nebo mění svou kariérní volbu?
2. Jaký je poměr mezi absolventy, kteří pokračují do terciárního vzdělávání a těmi, kteří jdou na trh práce?

6 Interpretace získaných dat

Jak již bylo zmíněno v předešlé kapitole, výzkum celkově úspěšně vyplnilo 107 respondentů. V rámci zaměření diplomové práce jsou zde vyhodnoceny obecné výsledky výzkumu. Elektronický dotazník byl rozdělen do několika sekcí, které vždy charakterizovali konkrétní problematiku. V následujících podkapitolách jsou detailněji popsány jednotlivé sekce dotazníku a konkrétní otázky.

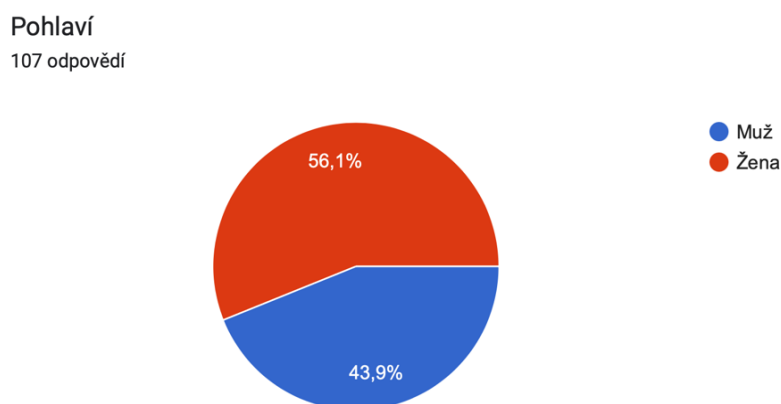
6.1 Osobní informace

První sekce empirické části dotazníku byla zaměřena na základní osobní údaje respondentů, které sloužily k jejich základní segmentaci. Obsahovala otázky týkající se pohlaví, věku a roku absolvování Střední odborné školy civilního letectví. Dále se respondenti vyjadřovali k tomu, jaké faktory byly pro ně nejdůležitější při volbě střední odborné školy a jaký studijní obor si zvolili. Další otázka se zaměřovala na pokračování ve studiu po maturitě, konkrétně zda se rozhodli pro vysokoškolské nebo vyšší odborné vzdělání. Tyto informace umožnily získat přehled o základních charakteristikách respondentů.

6.1.1 Pohlaví respondentů

Graf znázorňuje rozložení respondentů podle pohlaví v rámci dotazníkového šetření. Celkem se šetření zúčastnilo 107 respondentů, z nichž 56,1 % tvořily ženy a 43,9 % muži. Přestože letecký průmysl bývá často vnímán jako odvětví s vyšším zastoupením mužů, výsledky ukazují vyrovnanější podíl obou pohlaví mezi absolventy této školy.

Graf 1: Pohlaví respondentů

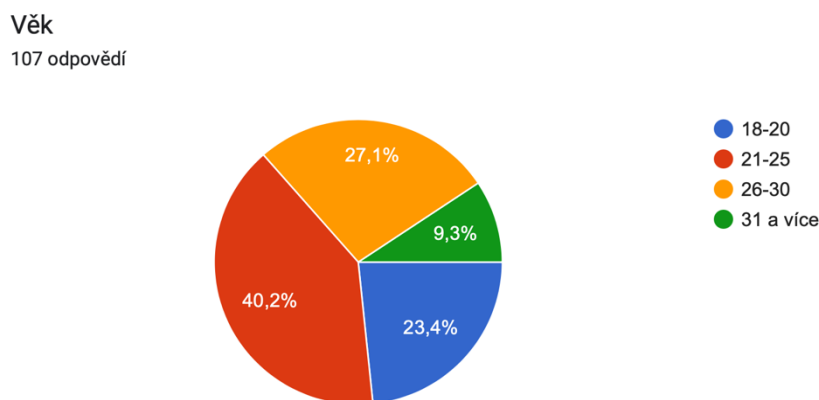

Zdroj: Vlastní zpracování – Google Forms

6.1.2 Věk respondentů

Dotazník byl vytvořen tak, aby pokryl všechny možné věkové kategorie absolventů vybrané školy. Nejvyšší počet respondentů se pohyboval ve věku od 21 do 25 let a představoval 40,2 %. Druhá nejzastoupenější věková kategorie byla ve věkovém rozmezí od 26 do 30 let a činila tak 27,1 %. Věková kategorie od 18 do 20 let zastoupila třetí nejpočetnější věkovou kategorii a tvořila tak 23,4 %. Nejméně zastoupená věková kategorie tvořila ta s respondenty, kterým je 31 let a více a to je 9,3 %.

Graf 2: Věk respondentů

Zdroj: Vlastní zpracování – Google Forms

6.1.3 Rok absolvování školy

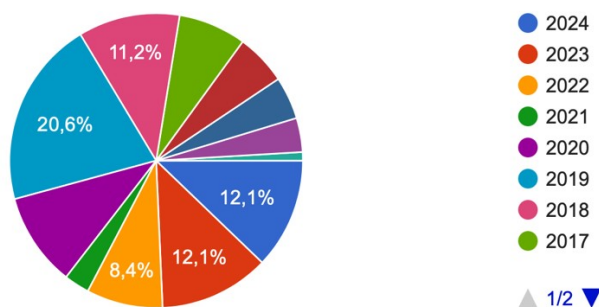
Graf znázorňuje rozložení respondentů podle roku absolvování školy. Dotazníkového šetření se zúčastnili absolventi z různých ročníků, přičemž největší podíl tvoří absolventi z roku 2019 (20,6 %). Podobné procentuální zastoupení mají také absolventi z let 2023 a 2024, kde se podíl odpovědí pohybuje shodně na úrovni 12,1 %. Respondentů s ukončením vzděláním v roce 2018 také tvoří větší procento a to 11,2 %. Nižší zastoupení mají ročníky 2022 (8,4 %), 2021 (7,5 %) a 2017 (6,5 %). Nejmenší počet odpovědí pochází od absolventů z roku 2014, kteří tvoří pouze malý zlomek respondentů, konkrétně 0,9 %. Nejstarší absolventi jsou z roku 2012 a tvoří 3,7 %. Rozložení odpovědí naznačuje, že se do výzkumu častěji zapojovali novější absolventi, zatímco u starších ročníků je podíl nižší. Analýza rozdělení respondentů podle roku absolvování umožňuje sledovat, zda se v průběhu let mění preference absolventů ohledně jejich dalšího vzdělávání či profesní dráhy. Díky širokému

časovému rozmezí respondentů můžeme identifikovat případné rozdíly mezi jednotlivými částmi posledního více než desetiletí.

Graf 3: Rok absolvování školy

Rok absolvování školy?

107 odpovědí

Zdroj: Vlastní zpracování – Google Forms

6.1.4 Podstatné faktory při volbě střední školy

Pro zjištění faktorů, které hrály klíčovou roli při volbě střední odborné školy, byla v dotazníku použita otevřená otázka. Tento typ otázky byl zvolen z důvodu širší variability odpovědí a snahy o zachycení individuálních motivací jednotlivých respondentů, které by nemusel plně vyjádřit předem definovaný seznam možností. Otevřená otázka umožnila absolventům vyjádřit jejich osobní důvody a preference bez omezení na pevně stanovené odpovědi a poskytla detailnější pohled na rozhodovací proces při výběru středního vzdělání. Tato data následně umožnila identifikovat nejčastěji zmiňované faktory a případně i méně běžné, avšak významné aspekty ovlivňující volbu školy. Mezi nejčastěji zmiňované faktory, které ovlivnily rozhodnutí respondentů při volbě střední odborné školy, patřil především zájem o daný obor a možnost získat praktické zkušenosti prostřednictvím praxe na letišti. Tyto dva faktory se objevily ve více než 80 % odpovědí, což naznačuje jejich klíčovou roli v procesu rozhodování o dalším vzdělávání. Kromě těchto hlavních důvodů respondenti často uváděli i další aspekty, které přispěly k jejich volbě. Mezi nimi se opakovaně objevovala jedinečnost nabízeného studijního zaměření, možnost rozšířit si znalosti v oblasti cizích jazyků, celková kvalita výuky a pozitivní doporučení od bývalých studentů. Dalšími

faktory, které hrály roli při výběru školy, byly také perspektiva dobrého pracovního uplatnění po absolvování a dostupnost školy z hlediska dojezdové vzdálenosti. Tyto odpovědi ukazují, že volba školy byla výsledkem kombinace osobního zájmu, praktických možností a vnějších doporučení, přičemž každý respondent mohl upřednostňovat jiný aspekt podle svých individuálních potřeb a preference.

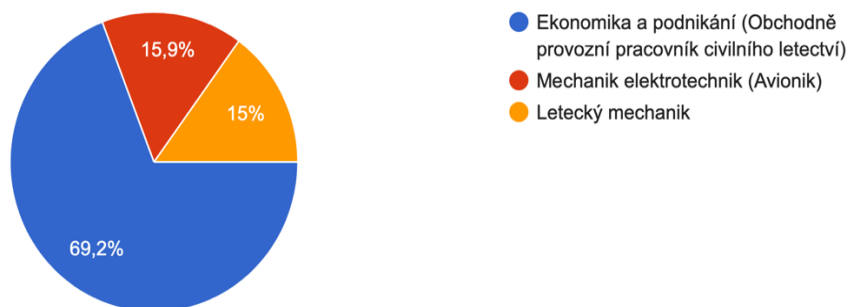
6.1.5 Vystudovaný obor

V rámci dotazníkového šetření byli osloveni absolventi tří studijních oborů: Ekonomika a podnikání, Letecký mechanik a Mechanik elektrotechnik. Cílem otázky bylo zjistit, jaké zastoupení mají jednotlivé obory mezi respondenty a zda existují rozdíly v jejich dalším vzdělávacím nebo profesním směřování. Graf vyobrazuje rozložení respondentů podle vystudovaného oboru na vybrané škole. Největší část absolventů, kteří se zúčastnili dotazníkového šetření, pochází z oboru Ekonomika a podnikání (Obchodně provozní pracovník civilního letectví), který tvoří 69,2 % všech respondentů. Zbývající dvě skupiny jsou zastoupeny rovnoměrněji – obor Mechanik elektrotechnik (Avionik) absolvovalo 15,9 % respondentů a obor Letecký mechanik 15 %.

Graf 4: Vystudovaný obor

Jaký obor jste na Střední odborné škole civilního letectví absolvoval/a?

107 odpovědí

Zdroj: Vlastní zpracování: Google Forms

6.2 Další studium

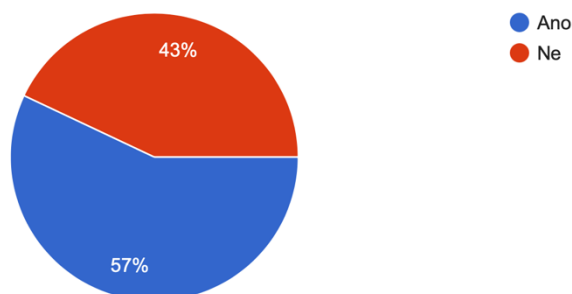
Další sekce dotazníkového šetření byla zaměřena na další vzdělávací plány absolventů po ukončení studia na Střední odborné škole civilního letectví. Cílem bylo zjistit, zda respondenti pokračovali ve studiu na vysoké škole, případně jaký obor si pro své další vzdělávání zvolili. Otázka také pomohla odhalit motivaci absolventů pro rozhodnutí dále studovat nebo vstoupit rovnou na trh práce.

6.2.1 Pokračování ve studiu

Otázka zaměřená na pokračování ve studiu po absolvování střední školy umožnila rozdělit respondenty do dvou skupin – na ty, kteří se rozhodli pokračovat ve vzdělávání na vyšší odborné nebo vysoké škole, a na ty, kteří po ukončení školy vstoupili rovnou na trh práce. Toto rozdělení umožnilo následně přizpůsobit další otázky v dotazníku tak, aby odpovídaly specifickým zkušenostem obou skupin – zvláště pro absolventy, kteří pokračovali ve studiu, a zvláště pro ty, kteří se rozhodli vstoupit přímo na trh práce. Z výzkumu vyplynulo, že 57 % absolventů Střední odborné školy civilního letectví pokračovalo po maturitě ve studiu na vysoké nebo vyšší odborné škole. Naopak 43 % absolventů se rozhodlo dále nepokračovat v dalším formálním vzdělávání a vstoupili přímo na trh práce nebo zvolili jinou kariérní cestu. Tento výsledek naznačuje, že většina absolventů vidí v dalším studiu přínos pro jejich budoucí kariérní cestu.

Graf 5: Pokračování ve studiu

Pokračoval/a jste po maturitě ve studiu na vysoké či vyšší odborné škole?
107 odpovědí

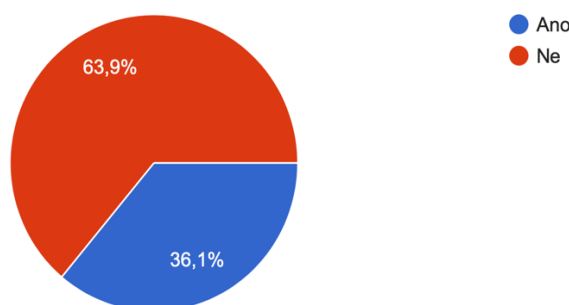
Zdroj: Vlastní zpracování – Google Forms

6.2.2 Volba oboru při dalším studiu

Po maturitě se část absolventů rozhodne pokračovat ve studiu, avšak ne vždy v leteckém oboru. Následující data ukazují, jaký podíl studentů zůstává v letectví a kolik jich volí jinou specializaci. Z respondentů, kteří po maturitě pokračovali ve studiu na vysoké nebo vyšší odborné škole, se pouze 36,1 % rozhodlo setrvat v leteckém oboru. Naopak většina, tedy 63,9 %, zvolila studium v jiném než leteckém oboru. Tento výsledek naznačuje, že i když se absolventi rozhodnou pokračovat ve vzdělávání, často se vydávají mimo oblast letectví. Důvody tohoto trendu mohou být různé, například omezená nabídka leteckých studijních programů, změna zájmu studentů po absolvování střední školy nebo lepší uplatnitelnost v jiných oborech.

Graf 6: Další studium

Pokud jste začal/a studovat, zůstal/a jste v leteckém oboru?
61 odpovědí

Zdroj: Vlastní zpracování – Google Forms

6.2.3 Zvolený obor dalšího studia

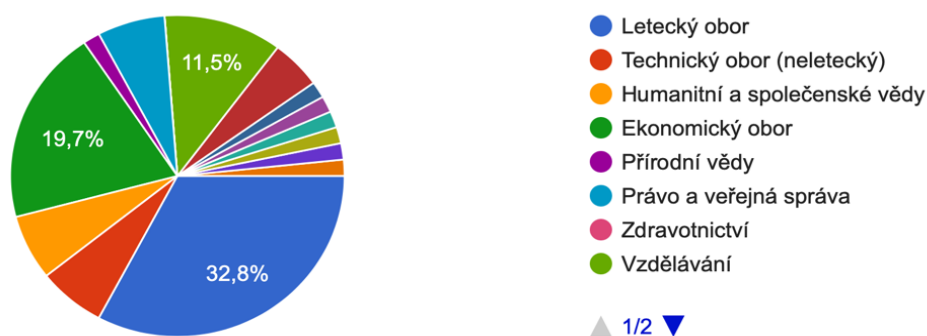
Otázka zaměřená na následný obor studia po absolvování střední školy znázorňuje volbu vysokoškolského oboru mezi absolventy, kteří se po ukončení středoškolského studia rozhodli pokračovat do dalšího formálního vzdělávání, tedy na vysokou nebo vyšší odbornou školu. Z grafu vyplývá, že tak učinilo 61 respondentů. Největší část absolventů, konkrétně 32,8 %, pokračovalo ve studiu leteckého oboru, což ukazuje silnou návaznost mezi středoškolským a vysokoškolským vzděláním v této oblasti. Druhou nejpočetnější skupinou jsou studenti, kteří si vybrali ekonomický obor, a to v 19,7 % případů. Další

významnou kategorií je vzdělávání mimo letectví, které si zvolilo 11,5 % respondentů. Zbývající studenti si vybírali z různých dalších oblastí, přičemž největší zastoupení mezi nimi mají humanitní a společenské vědy, konkrétně 6,6 %, právo a veřejná správa 6,6 % anebo řízení lidských zdrojů 4,9 %. Technické obory neletecké si vybralo 6,6 % respondentů. Menší podíl respondentů směřoval do zdravotnictví, logistiky, psychologie nebo třeba do kombinace technického a ekonomického oboru. Zastoupení těchto oblastí je výrazně nižší ve srovnání s předchozími kategoriemi. Celkové rozložení odpovědí naznačuje, že většina absolventů školy zůstává v technických a ekonomických oborech, zatímco menší část se rozhoduje pro vzdělání v oblastech, které s letectvím přímo až tak nesouvisí.

Graf 7: Obor na vysoké či vyšší odborné škole

Jaký obor jste si na vysoké škole vybral/a?

61 odpovědí

Zdroj: Vlastní zpracování – Google Forms

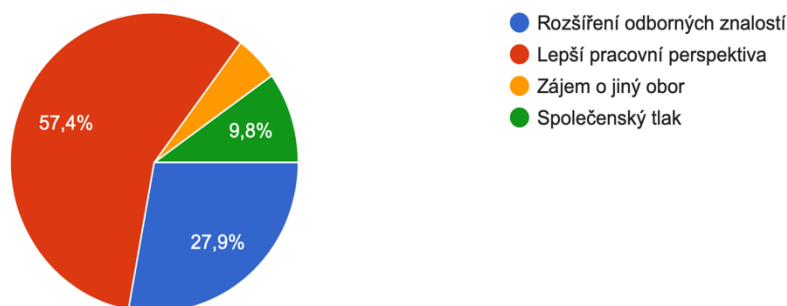
6.2.4 Důvody pokračování ve studiu

Výsledky následujícího grafu znázorňují důvody, které vedly absolventy k pokračování ve studiu na vysoké škole. Nejčastějším důvodem byla lepší pracovní perspektiva, kterou zvolilo 57,4 % respondentů. Tento výsledek naznačuje, že většina studentů vnímá vysokoškolské vzdělání jako prostředek ke zlepšení svých kariérních možností. Druhým nejčastějším důvodem bylo rozšíření odborných znalostí, pro které se rozhodlo 27,9 % respondentů. Tento podíl ukazuje, že část studentů pokračuje ve studiu primárně kvůli prohloubení svých znalostí a dovedností. Dalšími důvody byly zájem o jiný obor (4,9 %) a společenský tlak (9,8 %). Výběr jiného oboru jako hlavní důvod pro pokračování ve studiu

zaškrtnula jen malá část absolventů, konkrétně 3 respondenti. Šest respondentů uvedlo, že společenský tlak byl jedním z hlavních důvodů pro jejich rozhodnutí v pokračovat ve studiu, což naznačuje, že vnější očekávání, například ze strany rodiny a okolí, hrají roli pouze u malé části respondentů. Celkové výsledky vykazují, že rozhodování o dalším studiu je nejčastěji motivováno praktickými důvody, zejména snahou o lepší pracovní uplatnění a odborný rozvoj, zatímco vnější faktory jako společenský tlak či změna studijního zaměření hrají roli menší.

Graf 8: Důvody pokračování ve studiu

Proč jste se rozhodl/a pokračovat ve studiu na vysoké škole?
61 odpovědí

Zdroj: Vlastní zpracování – Google Forms

6.2.5 Konkrétní vzdělávací instituce

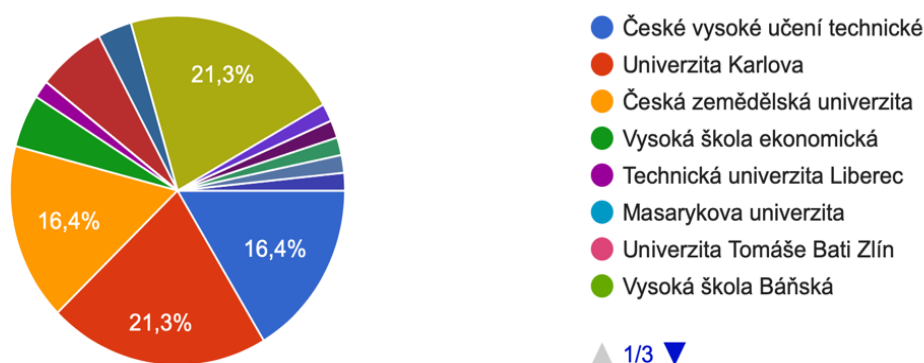
Následující graf znázorňuje, na jaké vysoké školy absolventi po dokončení studia na střední odborné škole pokračovali. Tento přehled umožňuje identifikaci nejčastěji volených univerzit. Nejčastější volbou byla Univerzita Karlova a Panevropská univerzita, kam shodně zamířilo 21,3 % studentů. Tento výsledek ukazuje, že tyto dvě instituce byly mezi absolventy nejvíce preferované. Další výraznou skupinu tvoří studenti, kteří se rozhodli pro technické nebo zemědělské vzdělání. Na České vysoké učení technické i na Českou zemědělskou univerzitu se rozhodlo pokračovat 16,4 % absolventů. To naznačuje poměrně vyrovnaný zájem o oba směry studia. Menší podíl studentů si zvolil Vysokou školu ekonomickou, kam zamířilo 4,9 % absolventů. Další zastoupené vysoké školy mají nižší procentuální podíl. Na Západočeskou univerzitu pokračovalo 6,6 % studentů, na Jihočeskou univerzitu v Českých

Budějovicích 3,3 % a na Technickou univerzitu v Liberci 1,6 %. Jednotlivé školy s nejnižším zastoupením tvoří Vysoká škola ekonomie a managementu, California State University Long Beach, Univerzita obrany a Univerzita Pardubice, kam směřovalo shodně 1,0 % studentů. Celkové výsledky ukazují, že většina absolventů pokračovala na univerzitách s širokou nabídkou studijních programů, přičemž největší podíl tvoří studenti směřující na Univerzitu Karlovu, Panevropskou univerzitu, technické a zemědělské vysoké školy. Menší podíl studentů si zvolil ekonomické, regionální nebo zahraniční instituce. Graf naznačuje, že spektrum výběru vysoké školy je pestré a absolventi mají různé kariérní a profesní směry.

Graf 9: Výběr vysoké školy

Na jakou konkrétní vysokou školu jste šel/šla studovat?

61 odpovědí

Zdroj: Vlastní zpracování – Google Forms

6.2.6 Změna studijního oboru

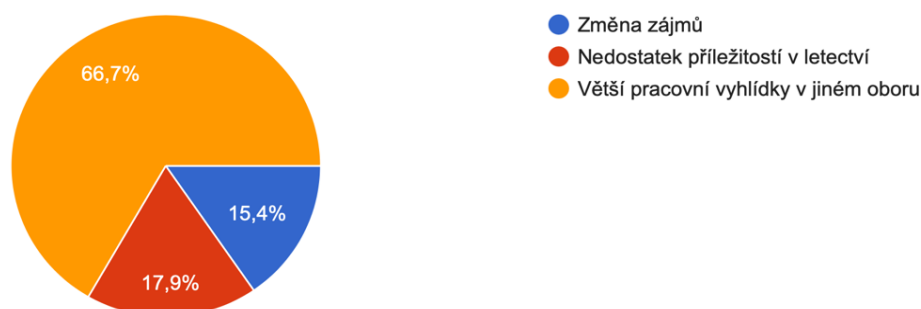
Další graf vyznačuje odpovědi respondentů, kteří se po ukončení studia na střední odborné škole rozhodli pro pokračování ve studiu, ale úplně změnili obor a své kariérní směřování. Tato otázka se zaměřuje na zachycení důvodů změny studijního oboru a odpovídalo na ní 39 respondentů. Dle grafu 66,7 % vidělo příčinu v tom, že v jiném oboru budou mít větší pracovní vyhlídky, například větší platové ohodnocení nebo lepší pracovní podmínky. Nedostatek pracovních příležitostí zvolilo jako hlavní důvod změny studijního oboru na vysoké škole 17,9 % respondentů. Tato odpověď může souviset s pandemií koronaviru, která mohla absolventy leteckých oborů výrazně ovlivnit v letech 2020 až 2023. Nejméně volenou

možnosti byla změna zájmů, která představovala 15,4 % konkrétně ji zvolilo tedy pouze 6 respondentů. Můžeme konstatovat, že studenti hledají obory, které jim nabídnou lepší profesní příležitosti. Tento přechod může být motivován různými faktory, jako je vyšší finanční ohodnocení, větší stabilita zaměstnání nebo širší možnosti profesního růstu.

Graf 10: Změna oboru studia

Proč jste se rozhodl/a změnit obor?

39 odpovědí

Zdroj: Vlastní zpracování – Google Forms

6.3 Integrace do pracovního prostředí

Třetí sekce se zaměřuje na hlavní důvody, proč se absolventi vybrané středních odborné školy po maturitě rozhodli rovnou vstoupit na trh práce místo pokračování ve studiu. Cílem je zjistit, jaké faktory je k tomuto rozhodnutí vedly, ať už se jedná o osobní preference, pracovní příležitosti nebo ekonomickou situaci. Dále se zaměřuje na to, v jakém oboru absolventi našli zaměstnání, jaké pracovní pozice zastávají a zda využívají své znalosti a dovednosti získané během studia letectví. Sekce se rovněž soustředí na to, jak absolventi vnímali pracovní příležitosti po ukončení studia, jak hodnotí dostupnost pracovních míst nejen v leteckém sektoru. Tato analýza poskytne ucelený pohled na to, jaký vliv má odborné vzdělání v oblasti letectví na uplatnění absolventů na trhu práce a jaké faktory ovlivňují jejich rozhodování o další kariéře.

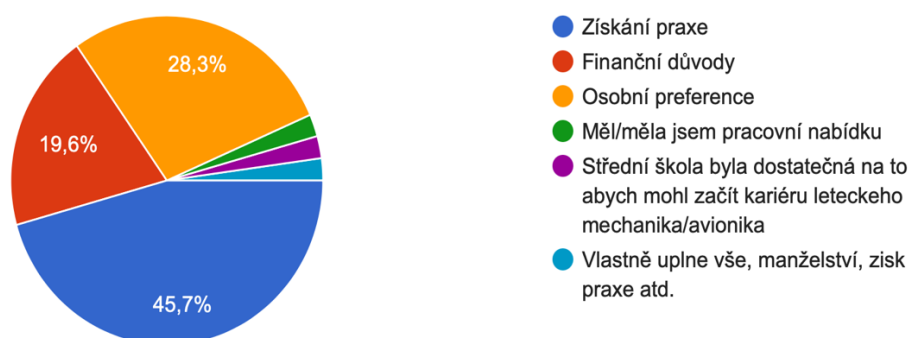
6.3.1 Přechod na pracovní trh

První otázka se zaměřovala na absolventy, kteří se po ukončení studia rozhodli pro přechod na trh práce a ve studiu již dál nepokračovali, tuto skupinu představovalo 46 respondentů. Cílem otázky bylo zjistit, jaké byly hlavní důvody toho, že se respondenti rozhodli pro vstup

na trh práce namísto dalšího studia. Největší skupina respondentů zaznamenala jako hlavní důvod získání praxe v oboru, jednalo se o 45,7 %. Druhá početná skupina, která představovala 28,3 % označila za hlavní důvod osobní preference. Finanční důvody označilo 19,6 % respondentů z uvedených 46. Poslední variantu z předepsaných opovědí a to, že respondent měl pracovní nabídku, zaznamenal pouze jeden z nich, představoval 2,2 %. Zbývající respondenti si nevybrali žádnou z předem nabízených možností, ale místo toho využili otevřenou odpověď „Jiné“. V této odpovědi uvedli svůj vlastní konkrétní důvod, který je motivoval k pokračování na trh práce místo pokračování ve studiu, a který se lišil od nabízených variant. Jako příklad odpovědi uvádím odpověď respondenta č. 34: „*Střední škola byla dostatečná na to abych mohl začít kariéru leteckého mechanika/avionika*“ nebo odpověď respondentky č. 62: „*vlastně úplně vše, manželství, zisk praxe atd.*“

Graf 11: Přejít na trh práce

Jaké byly hlavní důvody toho, že jste se po maturitě rozhodl/a pokračovat rovnou na trh práce?
46 odpovědí

Zdroj: Vlastní zpracování – Google Forms

6.3.2 Obor zaměstnání

Cílem další otázky bylo zjistit, v jakých oborech si absolventi našli zaměstnání po ukončení studia. Můžeme vidět rozdělení oborů, ve kterých si respondenti, kteří po ukončení střední školy zaměřili na trh práce, našli zaměstnání. Největší podíl, konkrétně 82,6 %, respondentů pracuje v leteckém oboru, který zahrnuje profese jako pilot, letuška, mechanik, avionik, pozemní personál letiště nebo administrativní pracovník na letišti. 13 % respondentů si našlo

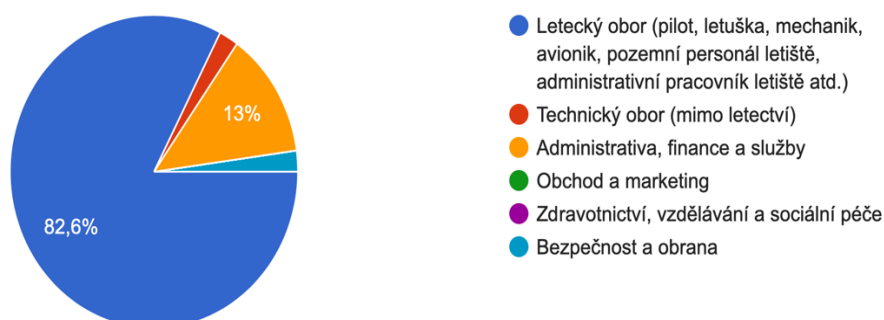
práci v administrativních oborech mimo letectví, zatímco 2,2 % pracuje v technických oborech mimo letectví a další 2,2 % v oblasti bezpečnosti a obrany.

Graf znázorňuje, že převážná většina absolventů Střední odborné školy civilního letectví, kteří se po ukončení studia nerozhodli pokračovat ve vzdělávání na vysoké škole či vyšší odborné škole, nachází své uplatnění na trhu práce především v profesích spojených s letectvím nebo v oborech úzce souvisejících s tímto odvětvím. Tento trend naznačuje, že získané odborné vzdělání jim poskytuje dostatečné kompetence a kvalifikaci pro přímý vstup do pracovního procesu v dané oblasti.

Graf 12: Obor zaměstnání

V jakém oboru jste si našel/našla zaměstnání?

46 odpovědí

Zdroj: Vlastní zpracování – Google Forms

6.3.3 Konkrétní pozice

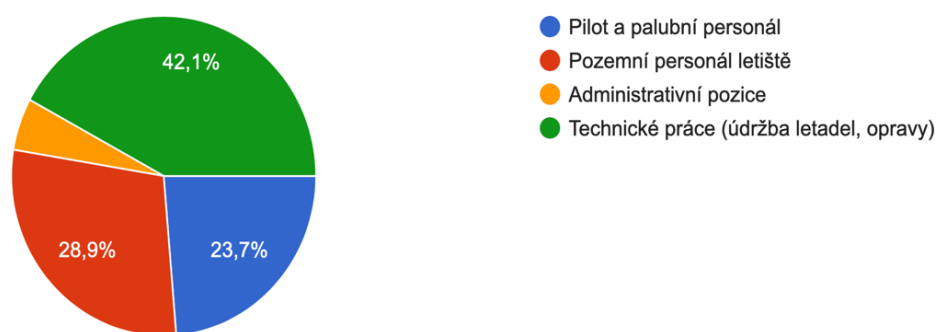
Cílem této otázky bylo detailněji specifikovat pracovní zařazení respondentů, kteří v předchozí otázce uvedli, že aktuálně profesně působí v leteckém oboru. Celkově tedy na tuto otázku odpovědělo 38 respondentů. Snahou bylo zjistit, jaké konkrétní pracovní pozice absolventi zastávají. Tato otázka navazovala na předchozí zjištění a měla poskytnout podrobnější vhled do kariérního uplatnění absolventů, což umožnilo analyzovat, zda dochází k preferenci administrativních pozic (například v oblasti plánování, řízení, letecké logistiky nebo obchodu), nebo zda absolventi dávají přednost technickým a provozním pozicím. Zjištěné údaje tak přispívají k celkovému obrazu o tom, jakým směrem se profesní dráhy

absolventů nejčastěji ubírají a jaké role v rámci leteckého sektoru zastávají. Z grafu vyplývá, že největší část respondentů, konkrétně 42,1 %, se profesně orientovala na technické pozice v oblasti údržby a oprav letadel. Druhou nejpočetnější skupinu tvoří pozemní personál letiště, kam se zařadilo 28,9 % respondentů. Dalších 23,7 % absolventů našlo uplatnění v rolích pilotů nebo palubního personálu. Nejmenší zastoupení pak vykazuje administrativní sféra leteckého provozu, kde působí pouze 5,3 % respondentů.

Graf 13: Konkrétní pozice v letectví

Na jaké konkrétní pozici pracujete?

38 odpovědí

Zdroj: Vlastní zpracování – Google Forms

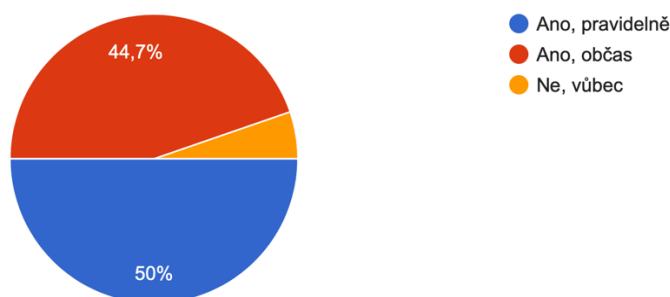
6.3.4 Využití znalostí ze studia v praxi

Cílem otázky bylo zjistit, zda respondenti, kteří aktuálně pracují v letectví, uplatňují ve své profesi znalosti a dovednosti získané během studia na vybrané střední odborné škole. Graf ukazuje, že polovina (50 %) respondentů pracujících v leteckém oboru tyto znalosti ve svém zaměstnání využívá pravidelně. Dalších 44,7 % uvedlo, že získané znalosti využívá pouze příležitostně, zatímco pouhých 5,3 % respondentů odpovědělo, že je v praxi nevyužívá vůbec. Výsledky tedy naznačují, že vzdělání na střední odborné škole má pro většinu absolventů praktický význam a pozitivně se promítá do jejich profesní činnosti. Zároveň však menší podíl respondentů naznačuje, že uplatnění získaných znalostí může být v některých případech omezené, například v závislosti na konkrétní pracovní pozici nebo specializaci. Výsledek ukazuje, že ačkoli letecké vzdělání připravuje absolventy na určité aspekty praxe, specifické pracovní podmínky a požadavky jednotlivých pozic mohou mít vliv na to, jak jsou tyto znalosti aplikovány. V některých případech mohou absolventi narazit

na potřebu dalších školení nebo certifikací, které nejsou součástí jejich původního vzdělání. To naznačuje, že úspěšné uplatnění na pracovním trhu závisí nejen na získaných dovednostech, ale i na dalším profesním rozvoji.

Graf 14: Využití znalostí v praxi

Využíváte znalosti a dovednosti ze studia letectví v současném zaměstnání?
38 odpovědí

Zdroj: Vlastní zpracování – Google Forms

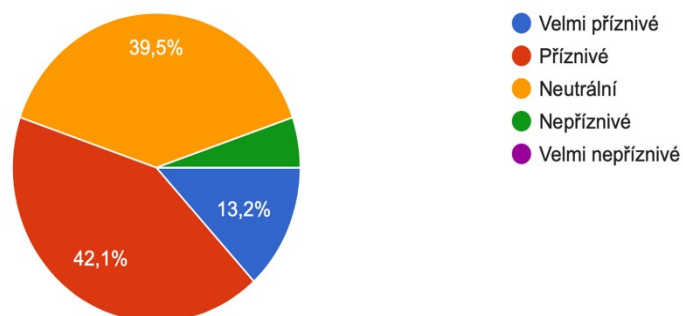
6.3.5 Pracovní příležitosti po ukončení studia

Graf zachycuje vnímání pracovních příležitostí v leteckém oboru po absolvování střední odborné školy, jak jej hodnotili respondenti průzkumu. Největší podíl, konkrétně 42,1 %, vnímalo pracovní příležitosti jako příznivé. Dalších 39,5 % respondentů označilo své hodnocení za neutrální, což ukazuje na určitou míru nejistoty nebo vyrovnanosti mezi pozitivním a negativním vnímáním situace na trhu práce. Velmi příznivě hodnotilo pracovní možnosti 13,2 % dotázaných. Naopak pouze menší část respondentů uvedla negativní hodnocení – nepříznivě vnímalo pracovní příležitosti 5,3 % respondentů, zatímco možnost „velmi nepříznivé“ nebyla zvolena žádným z účastníků průzkumu. Z výsledků lze vyvodit, že většina absolventů hodnotí pracovní uplatnění v letectví spíše pozitivně, přičemž zcela negativní pohled na situaci nebyl téměř zaznamenán. Významný podíl neutrálních odpovědí však naznačuje, že část respondentů může vnímat určité bariéry nebo nejistoty spojené s uplatněním v tomto oboru. Tento fakt může souviset například s proměnlivostí situace na trhu práce, jako příklad v tomto případě můžeme uvést pandemii koronaviru, která letecký průmysl silně ovlivnila, nebo s vysokými nároky, které letecký sektor na své zaměstnance klade.

Graf 15: Pracovní příležitosti po ukončení studia

Jak jste vnímal/a pracovní příležitosti v tomto oboru po maturitě?

38 odpovědí

Zdroj: Vlastní zpracování – Google Forms

6.4 Změna oboru zaměstnání

Sekce zaměřená na přechod do jiného oboru zaměstnání se zaměřuje na zjištění důvodů, proč někteří absolventi vybrané školy nepracují v letectví, ale rozhodli se pro změnu oboru. Cílem této otázky je zjistit, jaké faktory vedou k rozhodnutí opustit letecký průmysl a zaměřit se na jiný profesní směr. Dále se tato sekce zaměřuje na zjištění, zda mají absolventi v plánu se v budoucnu do leteckého sektoru vrátit.

6.4.1 Přechod do jiného oboru

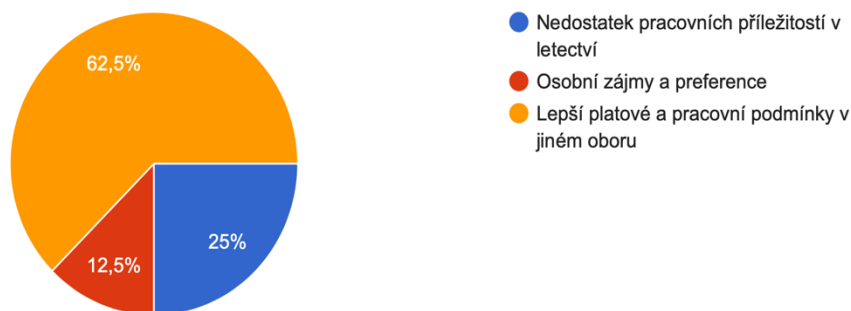
Na tuto otázku odpovídalo osm respondentů, kteří po ukončení studia na střední odborné škole vstoupili přímo na pracovní trh, avšak své profesní uplatnění nenašli v leteckém oboru, který vystudovali, ale přešli do jiného odvětví. Cílem otázky bylo zjistit hlavní důvod tohoto přechodu. Výsledky ukazují, že největší podíl respondentů 62,5 % jako hlavní důvod uvedl lepší platové a pracovní podmínky v jiném oboru. To naznačuje, že finanční ohodnocení a celkové pracovní podmínky v jiných sektorech byly pro tyto absolventy výrazným motivátorem ke změně profesní dráhy. Dalších 25 % respondentů uvedlo, že důvodem byl nedostatek pracovních příležitostí v leteckém oboru, což může odrážet omezenou nabídku vhodných pozic nebo vysokou konkurenci na trhu práce v tomto segmentu. Nejmenší podíl, konkrétně 12,5 %, se rozhodl pro změnu oboru z důvodu osobních zájmů a preferencí, tedy

spíše na základě vlastního rozhodnutí než vnějších podmínek. Výsledky tedy ukazují, že při výběru profesní orientace hrají důležitou roli ekonomické faktory a pracovní podmínky.

Graf 16: Přechod do jiného oboru zaměstnání

Co bylo hlavním důvodem přechodu do jiného oboru?

8 odpovědí

Zdroj: Vlastní zpracování – Google Forms

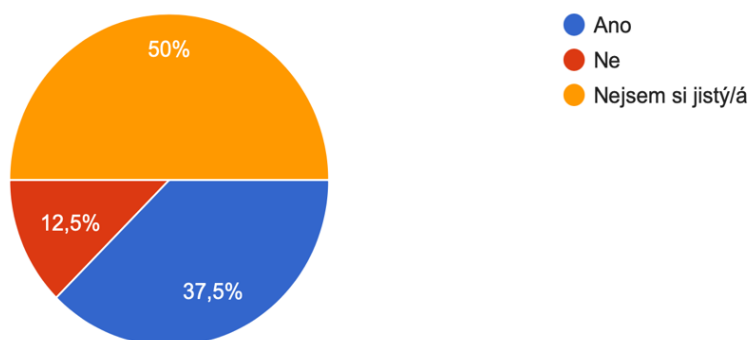
6.4.2 Návrat do letectví

Poslední otázkou v sekci pro respondenty, kteří zvolili zaměstnání mimo letectví byla zaměřená na to, zda mají v plánu se k vystudovanému oboru v budoucnu vrátit. Z osmi respondentů uvedla polovina 50 %, že si návratem do letectví není jistá. Dalších 37,5 % respondentů by se do oboru rádo vrátilo. Naopak 12,5 % dotázaných odpovědělo, že návrat do letectví neplánují. Výsledky ukazují, že zájem o letecký obor mezi těmito absolventy přetrvává, avšak je ovlivněn nejistotou ohledně budoucích pracovních příležitostí. Tato nejistota může souviset s různými faktory, jako jsou proměnlivé podmínky na trhu práce v letectví nebo osobní okolnosti, které ovlivňují rozhodování o kariéře. I když část respondentů vyjádřila zájem o návrat do oboru, je jasné, že jejich rozhodnutí bude záviset na dostupných pracovních příležitostech a dalších faktorech, které budou hrát roli při jejich budoucí kariérní cestě.

Graf 17: Návrat k letectví

Máte v plánu se k oboru letectví vrátit v budoucnosti?

8 odpovědí

Zdroj: Vlastní zpracování – Google Forms

6.5 Hodnocení kvality vzdělání

Závěrečná sekce, která již byla určena všem 107 respondentům, se zaměřovala na hodnocení kvality vzdělání získaného na střední odborné škole z pohledu připravenosti absolventů pro práci v leteckém oboru. Cílem byl zachytit pocity absolventů vybrané školy ohledně jejich vzdělání.

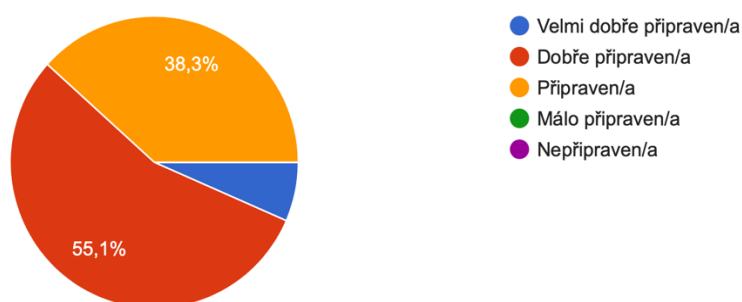
6.5.1 Kvalita vzdělání

Největší část z nich, konkrétně 55,1 %, uvedla, že se po absolvování školy cítila dobře připravena pro výkon povolání v letectví. Dalších 38,3 % respondentů hodnotilo svou připravenost jako průměrnou, tedy označilo odpověď „připraven/a“. Pouze 6,5 % dotázaných zvolilo možnost „velmi dobře připraven/a“, což naznačuje, že pouze malá část absolventů vnímá získané vzdělání jako nadstandardní. Žádný z respondentů neoznačil odpovědi „málo připraven/a“ nebo „nepřipraven/a“, což ukazuje, že vzdělání získané na vybrané střední odborné škole je respondenty vnímáno jako dostatečné pro vstup do pracovního života v leteckém odvětví. Data naznačují celkovou spokojenost absolventů s kvalitou odborné přípravy, a zároveň potvrzují, že škola plní svou roli v oblasti přípravy studentů pro profesní uplatnění v oboru.

Graf 18: Kvalita vzdělání

Jak hodnotíte kvalitu vzdělání, které jste získal/a na střední škole, z hlediska připravenosti pro práci v letectví?

107 odpovědí

Zdroj: Vlastní zpracování – Google Forms

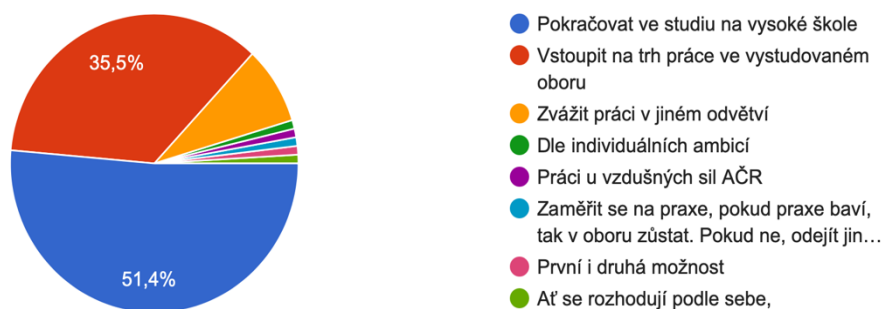
6.5.2 Doporučení současným studentům

Další otázka směřovala k tomu, jaké doporučení by respondenti dali současným studentům Střední odborné školy civilního letectví pro jejich rozhodování o další kariérní cestě. Cílem otázky bylo zjistit, jak absolventi vnímají možnosti uplatnění v oboru a zda studentům spíše doporučují pokračovat ve studiu, vstoupit rovnou na trh práce, případně zvolit jinou cestu a zvážit práci v jiném odvětví. Respondenti měli možnost otevřené otázky a zvolit variantu „Jiné“ a napsat jejich vlastní doporučení. Nejčastěji se respondenti přikláněli k doporučení pokračovat ve studiu na vysoké škole, to zvolila více jak polovina, přesně 51,4 %, Druhou nejčastější volbou bylo doporučení vstoupit na trh práce ve vystudovaném oboru, což uvedlo 35,5 % respondentů. Odpověď jako zvážení práce v jiném odvětví zvolilo pouze 8,4 % respondentů. Do otevřené odpovědi respondenti vyplňovali své vlastní názory a doporučení, jako příklad uvádím odpověď respondenta č. 20, který doporučuje: „*Zaměřit se na praxe, pokud praxe baví, tak v oboru zůstat. Pokud ne, odejít jinam*“. Výsledky naznačují, že většina dotazovaných vidí jako vhodné buď navázat na středoškolské vzdělání vysokoškolským studiem, nebo využít dosaženou kvalifikaci přímo v praxi v oblasti letectví.

Graf 19: Doporučení pro studenty

Co byste doporučil/a současným studentům Střední odborné školy civilního letectví, kteří zvažují svou budoucí kariéru?

107 odpovědí

Zdroj: Vlastní zpracování – Google Forms

6.5.3 Konkrétní zkušenosti

V rámci dotazníkového šetření byla zařazena také otevřená otázka, která měla respondentům poskytnout prostor pro sdílení vlastních zkušeností a doporučení. Konkrétně byla položena otázka: „*Máte nějaké konkrétní zkušenosti, které by mohly být užitečné pro aktuální studenty, kteří se rozhodují mezi prací a studiem po maturitě?*“ Otázka byla zařazena záměrně, aby nabídla hlubší pohled na individuální zkušenosti absolventů a jejich subjektivní pohled na rozhodování mezi dalším studiem nebo okamžitým vstupem na pracovní trh. Předchozí otázky nabízely strukturované možnosti odpovědí, v této otázce měli respondenti možnost volně vyjádřit svůj názor a případně upozornit na aspekty, které nelze zachytit pouze uzavřenou formou odpovědí.

Odpovědi jsou různorodé a reflektují jak osobní zkušenosti, tak i pohled na aktuální situaci na trhu práce v oblasti letectví. Pro ilustraci uvádím několik vybraných odpovědí. Respondent č. 11 uvádí: „*Důležitý je váš cíl. Pokud chcete jít po maturitě ihned do provozu, je lepší jít hned. Pokud chcete dělat auditora v letectví a vyšší pozice, titul Bc. případně Ing. je výhodou. Avšak v rámci studia můžete přejít na jinou kolej jako já, kdy už mě práce jako technika tolik nezajímá, ale spíše mě zajímá materiálové inženýrství, které s letectvím však úzce souvisí.*“ Respondent č. 10: uvádí: „*Záleží individuálně, jestli se člověk rozhodne*

pokračovat dál. Pokud ano, existují vysoké školy v ČR v konkrétním nebo velmi podobném oboru (doprava, ekonomika, cestovní ruch). Ovšem v dnešní době je uplatnění zejména v Praze těžké (v oboru letectví) a platy mnohdy neodpovídají dosaženému vzdělání. S ohledem zejména na studenty vysokých škol.“ Dle slov respondenta č. 73: *„Uvědomit si, kam chci směřovat a myslet na budoucnost, jestli mě ta práce a daný obor bude bavit i za 10 let.“* Respondent č. 98 napsal: *„je dobré myslet na možnosti profesního růstu – větší kvalifikace zvolením studia na vysoké škole a také lepší pracovní perspektiva do budoucna.“* Jako poslední uvádím odpověď respondenta č. 102, který napsal: *„Nebát se vstoupit na trh práce hned po maturitě, získat co nejvíce praxe a zkusit si, zda daná práce nebo profesní směr je něco, co opravdu chci dělat celý život. V případě nespokojenosti je vždy možnost jít na vysokou školu a zkusit jiný obor.“* Z odpovědí je patrné, že rozhodování mezi dalším studiem a vstupem na trh práce není jednoznačné a závisí především na individuálních cílech, preferencích a osobních ambicích studentů. Část respondentů zdůrazňuje výhody pokračování ve studiu, především z hlediska možnosti profesního růstu a dosažení vyšších pozic (respondenti č. 11 a 98). Jiní však upozorňují na obtížnou situaci na trhu práce v oblasti letectví, zejména v Praze, kde nemusí dosažené vzdělání vždy odpovídat nabízenému platovému ohodnocení (respondent č. 10). Objevuje se i názor, že praxe hned po maturitě může být pro některé studenty vhodnější, protože jim umožní ověřit si, zda je zvolený obor opravdu naplňuje, a teprve poté případně zvažovat další studium (respondent č. 102). Někteří respondenti rovněž upozorňují na důležitost uvědomění si vlastních dlouhodobých cílů a motivace, která by měla rozhodování ovlivnit (respondent č. 73).

Celkově tedy odpovědi reflektují různé přístupy – od doporučení pokračovat ve studiu pro zvýšení kvalifikace, až po preference získání praxe ihned po maturitě, klíčovým faktorem zůstává individuální volba každého studenta.

6.5.4 Návrhy na zlepšení výuky na vybrané střední odborné škole

Další otevřenou otázkou se zaměřovala na zlepšení vzdělávacího systému, konkrétně zněla takto *„Máte nějaké návrhy na zlepšení vzdělávacího systému v oblasti letectví na střední odborné škole, kterou jste absolvoval/a?“* Cílem této otevřené otázky bylo získat od respondentů zpětnou vazbu na kvalitu a obsah vzdělávání na střední odborné škole se zaměřením na letectví. Otázka měla za úkol zjistit, zda absolventi vnímají nějaké nedostatky

v systému výuky, které by bylo vhodné zlepšit, případně jaká konkrétní opatření by podle jejich zkušeností mohla přispět ke zkvalitnění přípravy studentů pro praxi. Mezi návrhy respondentů se objevili různé podněty ke zlepšení vzdělávacího systému. Například respondent č. 17: *„Zvážit možnost zavést v rámci druhého jazyka leteckou komunikaci v angličtině. Kdy by si nejen žáci procvičili fráze v letectví, ale zároveň by se učili o základních věcech z oboru v cizím jazyce“* nebo respondent č. 22: *„Méně předmětu ekonomiky, více odborných stáží a zahraničních kurzů u společností zabývajících se letectvím. Doporučuji návštěvu sídla společnosti IATA a ICAO“*. V tomto tvrzení se naopak rozchází s doporučením respondenta č. 34, který uvádí: *„Obor je obecný a nejde v žádném předmětu až moc do hloubky, člověk po vystudování ví něco o ekonomice, ale ne dostatečně na to, aby případně mohl jít pracovat či studovat do ekonomicky zaměřeného oboru, proto bych zvolil prohloubení studia ekonomiky se zaměřením na leteckou dopravu. Předmět bych pojal i více prakticky než teoreticky“*. Respondent č. 56 se shoduje s respondentem č. 34 a uvádí: *Bylo by dobré více prohloubit studium ekonomiky i z praktického pohledu, po maturitě jsem šla studovat na ekonomický obor a musela jsem se spoustu věcí učit od znova, neměla jsem dostatečné základy“*. Respondent č. 78 se v jeho návrhu zaměřil na zkvalitnění praxe na letišti a uvedl: *„Navrhují rozšíření pracovišť praxe a zajištění činností s větší odpovědností. Myšleno tak, že by bylo dobré zajistit praxe nejen na provozních pracovištích, ale i na ekonomicky administrativních pozicích na letišti“*.

Z odpovědí respondentů vyplynulo několik oblastí, v nichž vidí prostor pro zlepšení vzdělávacího systému. Častým podnětem bylo zavedení většího důrazu na praktickou výuku, a to zejména formou odborných stáží a zahraničních kurzů zaměřených na letecké odvětví. Někteří respondenti také doporučili rozšíření výuky letecké angličtiny již na úrovni střední školy. Další návrhy se týkaly prohloubení výuky ekonomických předmětů, a to jak po stránce teoretické, tak praktické. Návrhy také směřovali na zkvalitnění praktické výuky, aby byla více přínosná pro budoucí uplatnění studentů. Celkově lze konstatovat, že absolventi preferují lepší propojení teoretické výuky s praxí a konkrétními požadavky trhu práce v oblasti letectví.

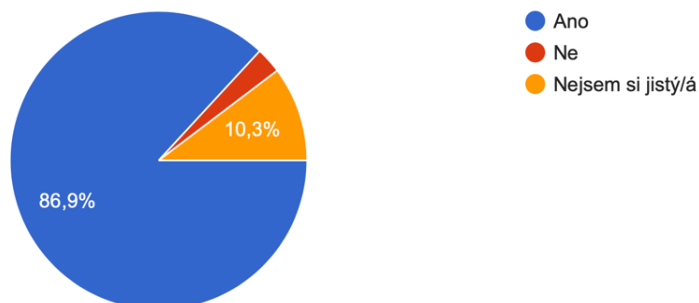
6.5.5 Zpětné hodnocení volby oboru

Poslední otázka dotazníkového šetření se zaměřovala na zpětné hodnocení volby studovaného oboru, konkrétně na to, zda by si absolventi v případě opětovné možnosti rozhodování zvolili stejný obor. Cílem této otázky bylo zjistit, zda absolventi vnímají svou volbu oboru pozitivně i s odstupem času a na základě získaných zkušeností. Výsledky odpovědí jsou znázorněny na grafu. Většina respondentů, konkrétně 86,9 %, uvedla, že by si znovu zvolila stejný obor. Dalších 10,3 % respondentů si odpovědí nebylo jistých, což může svědčit o určité váhavosti nebo o smíšených zkušenostech se zvoleným oborem na základě jejich zkušeností z praxe či dalšího vzdělávání. Pouze 2,8 % dotázaných odpovědělo, že by dnes zvolili jiný obor. Z těchto výsledků vyplývá, že většina absolventů hodnotí svou volbu středoškolského vzdělávání pozitivně, což může naznačovat jejich spokojenost jak s kvalitou výuky, tak s uplatněním oboru v praxi.

Graf 20: Zpětné hodnocení volby oboru

Kdybyste měl/a znovu možnost rozhodnout o svém středoškolském vzdělávání, vybral/a byste opět stejný obor?

107 odpovědí

Zdroj: Vlastní zpracování – Google Forms

7 Výsledky výzkumného šetření

Výzkumná otázka 1 (VO1): „*Zůstávají absolventi letecky orientovaných oborů v oboru nebo mění svou kariéerní volbu?*“

Dle výzkumného šetření preference návazného oboru absolventů, kteří se rozhodli po ukončení vybrané střední odborné školy pokračovat dále do terciárního vzdělávání míří spíše do oborů mimo letecké odvětví, konkrétně z 61 respondentů, kteří pokračovali v dalším studiu jich 63,9 % ve vystudovaném leteckém oboru nepokračovalo a volili jiný obor. Mezi nejčastěji vybírané obory patřili obor ekonomicky zaměřený a vzdělávání. U absolventů, kteří se rozhodli po ukončení studia pokračovat na trh práce jich ze 46 zaměřilo pracovat do leteckého oboru 82,6 %. Nejčastěji se jednalo o technické práce, jako je údržba a opravy letadel a to konkrétně 42,1 %. Další velká skupina respondentů zaměřila na letiště jako pozemní personál (28,9 %) či jako piloti a palubní personál (23,7 %).

Na základě těchto výsledků můžeme konstatovat, že většina absolventů, kteří se rozhodli pokračovat ve vysokoškolském studiu, si vybírá obory mimo oblast letectví. Tato skupina tedy spíše upřednostňuje rozšíření kvalifikace v jiných oblastech, například v ekonomických nebo pedagogických směrech, které jim mohou nabídnout širší profesní uplatnění nebo lepší podmínky na trhu práce. Naopak absolventi, kteří vstupují přímo na trh práce, zůstávají převážně v leteckém sektoru, kde nachází pracovní příležitosti zejména v technických pozicích, jako je údržba a opravy letadel, nebo působí jako pozemní personál či palubní posádka. Tento trend může souviset s tím, že letectví poskytuje těmto absolventům možnost okamžitého praktického využití dovedností a znalostí získaných během studia a zároveň jim umožňuje plynulý přechod do pracovního procesu bez nutnosti dalšího vzdělávání. Z výsledků vyplývá, že pro část absolventů může být rozhodující jistota zaměstnání v oboru, zatímco jiní preferují další vzdělávání, které jim otevírá dveře do širšího spektra profesních oblastí. Tato skutečnost vypovídá o tom, že faktory ovlivňující kariéerní rozhodování absolventů vybrané střední odborné školy jsou různorodé. Zároveň výsledky potvrzují, že vstup na trh práce bezprostředně po maturitě je pro letecké absolventy častější cestou k setrvání v oboru a pokračování ve studiu bývá často spojeno s odklonem od leteckého zaměření a hledáním uplatnění v jiných oblastech.

Výzkumná otázka 2 (VO2): „*Jaký je poměr mezi absolventy, kteří pokračují do terciárního vzdělávání a těmi, kteří jdou na trh práce?*“

Z odpovědí absolventů vyplývá, že většina z nich se po absolvování střední odborné školy rozhodla pokračovat ve studiu na vysoké škole nebo vyšší odborné škole. 57 % respondentů uvedlo, že po maturitě nastoupili do terciárního vzdělávání, zatímco 43 % absolventů zvolilo vstup přímo na trh práce. Tento poměr ukazuje, že více než polovina absolventů vnímá další vzdělávání jako důležitý krok pro svou profesní budoucnost, ať už za účelem získání širší specializace, lepších pracovních podmínek, nebo větších možností uplatnění na trhu práce. Rozdíl mezi oběma skupinami ale není příliš výrazný, což naznačuje, že u části absolventů je také silná motivace zahájit pracovní kariéru bezprostředně po dokončení střední školy. Důvodem může být, jak snaha uplatnit znalosti a dovednosti získané již během středoškolského studia, tak i preference finanční nezávislosti nebo konkrétní pracovní nabídky v oboru. Celkově výsledky ukazují, že poměr mezi těmito dvěma skupinami tedy ukazuje, že přibližně šest z deseti absolventů dává přednost dalšímu studiu, zatímco čtyři z deseti vstupují rovnou do zaměstnání.

Součástí šetření byly i otázky zaměřené na konkrétní faktory, jež vedly respondenty k rozhodnutí nastoupit přímo na trh práce nebo pokračovat ve studiu. Z výsledků vyplývá, že mezi hlavní důvody, proč se absolventi rozhodli po maturitě pokračovat rovnou na trh práce, dominovalo získání praxe. Tento důvod uvedlo 45,7 % respondentů, což vypovídá o tom, že pro téměř polovinu dotázaných bylo klíčové co nejdříve vstoupit do pracovního života a získat praktické zkušenosti. Další významným faktorem byly finanční důvody, které ovlivnily rozhodnutí 28,3 % respondentů. To ukazuje, že pro tuto část absolventů byly ekonomické faktory podstatným aspektem při zvažování dalšího vzdělávání. Osobní preference se vyskytovaly u 19,6 % dotázaných, což může zahrnovat například individuální zájmy, preference životního stylu nebo snahu o větší samostatnost. Výsledky ukazují, že většina absolventů, kteří se rozhodli pokračovat ve studiu na vysoké škole, tak udělala s cílem zvýšit své pracovní uplatnění. Více než polovina respondentů uvedla, že hlavním důvodem jejich dalšího studia byla snaha o lepší pracovní perspektivu. Další významnou motivací bylo rozšíření odborných znalostí, které zmínila přibližně čtvrtina dotázaných. Menší část respondentů pokračovala ve studiu z důvodu společenského tlaku nebo zájmu o

jiný obor. Z výsledků vyplývá, že většina absolventů se pro pokračování ve studiu rozhodla z praktických důvodů – snaží se zvýšit svou kvalifikaci a tím si zlepšit šance na uplatnění na trhu práce. Naopak menší část absolventů uvádí, že k dalšímu studiu je vedl spíše osobní zájem nebo vliv okolí.

V kontextu výzkumné otázky lze konstatovat, že značná část absolventů volí pokračování ve studiu s cílem získat lepší pracovní příležitosti, což se projevuje v poměru mezi těmi, kteří vstupují na trh práce ihned po maturitě, a těmi, kteří dávají přednost dalšímu vzdělávání.

7.1 Kvalitativní analýza odpovědí

Otevřená otázka pro sdílení vlastních zkušeností a doporučení pro studenty v dotazníku umožnila respondentům sdílet své individuální zkušenosti a rady pro studenty, kteří se rozhodují mezi okamžitým vstupem na trh práce nebo pokračováním ve studiu po maturitě. Z odpovědí se dá vyzorovat několik hlavních vzorců:

- Význam osobních cílů a ambicí – Mnoho respondentů zdůrazňuje, že klíčovým faktorem při rozhodování je individuální kariérní směřování. Například respondent **č. 11** zmiňuje, že pokračování ve studiu je výhodné pro ty, kteří chtějí dosáhnout vyšších pozic v oboru, zatímco respondent **č. 73** upozorňuje na nutnost promyšleného rozhodování s ohledem na dlouhodobé cíle.
- Dilema mezi vzděláním a okamžitým uplatněním – Někteří respondenti, například **č. 102**, že je výhodné jít rovnou na trh práce, protože tak člověk rychle získá praktické zkušenosti. Tento pohled ale není jediný – jiní naopak vnímají pokračování ve studiu jako lepší cestu, například respondent **č. 98**, který argumentují, že vyšší vzdělání zajišťuje lepší kariérní perspektivy.
- Situace na trhu práce v oblasti letectví – respondent **č. 10** upozorňuje na to, že v současnosti není uplatnění v letectví snadné, a dosažené vzdělání nemusí odpovídat platovému ohodnocení. Tento poznatek naznačuje, že studenti by měli při rozhodování brát v potaz nejen vlastní preference, ale i ekonomické faktory.

Celkově lze konstatovat, že mezi absolventy neexistuje jednoznačný vzorec rozhodování, zatímco někteří preferují okamžitou praxi, jiní zdůrazňují výhody terciárního vzdělání. Nejvýraznějším faktorem je zde osobní ambice a dlouhodobé kariérní směřování jedince.

Další otevřená otázka v dotazníku směřovala na možné úpravy a vylepšení výuky na Střední odborné škole civilního letectví. Z odpovědí se dají identifikovat tyto klíčové oblasti ke zlepšení:

- Zvýšení důrazu na praktickou výuku – mnoho respondentů (např. **č. 78**) zdůrazňuje potřebu rozšíření praxí na letišti, včetně větší odpovědnosti studentů v reálném provozu. Podobně respondent **č. 22** navrhuje zahrnutí stáží u mezinárodních organizací, jako jsou IATA a ICAO. To poukazuje na potřebu lepšího propojení studia s praxí, což je důležité pro snazší uplatnění absolventů.
- Lepší jazyková příprava – respondent **č. 17** navrhuje začlenění letecké komunikace v angličtině do výuky druhého jazyka. Tento podnět souvisí s mezinárodním charakterem leteckého průmyslu a potřebou absolventů schopných hovořit cizími jazyky.
- Prohloubení výuky ekonomiky – Někteří respondenti (např. **č. 34 a 56**) poukazují na nedostatečnou ekonomickou přípravu studentů, což jim ztěžuje následné studium nebo uplatnění v ekonomicky orientovaných pozicích v letectví. To ukazuje na to, že současný učební plán možná nepokrývá všechny možnosti ekonomické kariéry, na které by studenti měli být připraveni

Z těchto podnětů vyplývá, že absolventi vnímají určité nedostatky v systému vzdělávání na vybrané škole, hlavními prioritami jsou lepší propojení s praxí, jazyková vybavenost a hlubší ekonomické znalosti propojené s praxí. Tyto faktory mohou být zásadní pro zvýšení konkurenceschopnosti studentů na trhu práce v oblasti letectví.

7.2 Diskuse dat a doporučení do praxe

Z výzkumu vyplývá, že v leteckém odvětví pracuje nebo studuje 58 respondentů, což tvoří 52,4 % respondentů z celkového počtu 107. Můžeme tedy konstatovat, že více jak polovina respondentů zůstala v oboru. Tento výsledek lze interpretovat jako potvrzení atraktivity leteckého odvětví a schopnosti školy připravit své studenty na stále se měnící požadavky

trhu práce. Je pravděpodobné, že odborné zaměření školy a specializace na letecké obory pozitivně ovlivňují rozhodnutí absolventů zůstat v tomto odvětví, protože už během studia získávají potřebné znalosti a zkušenosti a díky praxi na letišti si k oboru vytváří vztah. Výzkum ukázal, že 57 % respondentů dále pokračovalo do terciárního vzdělávání, zatímco zbylých 43 % zamířilo rovnou na trh práce.

Další oblastí výzkumu byly návrhy absolventů na zlepšení výuky a vzdělávacího systému na vybrané střední odborné škole. Respondenti poskytli cennou zpětnou vazbu na kvalitu a obsah studia z pohledu svých zkušeností z praxe nebo navazujícího vzdělávání. Z odpovědí vyplynulo, že absolventi často vnímají nedostatečné propojení teoretické výuky s praxí a požadavky reálného leteckého provozu. Mezi nejčastější návrhy patřilo rozšíření odborných stáží a možností praxe, a to nejen na provozních, ale také na administrativních a ekonomických pracovištích v rámci letišť nebo leteckých společností. Někteří respondenti doporučovali také zapojení zahraničních kurzů a exkurzí, například návštěvy mezinárodních organizací v oblasti letectví (například IATA, ICAO), což by podle nich mohlo studentům nabídnout širší přehled a motivaci. Opakovaně se objevovaly podněty ke zlepšení výuky odborné angličtiny, konkrétně letecké komunikace, která by se mohla stát součástí výuky druhého cizího jazyka. Tato dovednost je považována za klíčovou pro budoucí uplatnění absolventů v mezinárodním prostředí. Zajímavou oblastí byly také rozdílné názory na výuku ekonomických předmětů – zatímco část respondentů by ekonomiku omezila ve prospěch více praxe, jiní naopak žádali o prohloubení a praktičtější výuku, zejména v kontextu letecké dopravy. Tyto rozdílné pohledy ukazují, že potřeby absolventů se mohou lišit podle jejich dalšího profesního směřování. Návrhy absolventů se nejčastěji soustředily na zvýšení praktičnosti výuky a lepší přípravu studentů na konkrétní situace v praxi. Absolventi považují propojení teorie a praxe za klíčové, tato skutečnost může zvýšit kvalitu výuky i šance studentů na uplatnění v oboru. Zmíněné podněty mohou být cennou inspirací pro budoucí úpravy školních vzdělávacích programů a strategie spolupráce s praxí. Další část výzkumného šetření související se zhodnocením studia se zaměřila na hodnocení samotné volby oboru ze strany absolventů. Výsledky ukázaly, že naprostá většina respondentů – konkrétně 86,9 % – by si stejný obor zvolila znovu. Tento výsledek je pozitivním signálem nejen pro školu samotnou, ale také pro kvalitu poskytovaného vzdělání a jeho relevanci na trhu práce. Pouze 2,8 % respondentů uvedlo, že by dnes zvolili jiný obor, což je velmi nízké

číslo. Určitá skupina (10,3 %) vyjádřila váhavost, která může souviset s individuálními zkušenostmi, případně s tím, jak se jejich kariérní cesta vyvíjela po absolvování školy. Celkově však můžeme konstatovat, že většina absolventů vnímá svou volbu oboru pozitivně. Může to být dáno jak kvalitou odborné přípravy během studia, tak uplatněním v praxi. Tyto výsledky také podporují význam specializovaných odborných škol, které absolventům umožňují získat jasnou profesní orientaci již na střední škole. V rámci rešerše nebyl nalezen žádný výzkum, který by se přímo zabýval kariérními cestami absolventů středních leteckých škol. Nejblíže tomuto tématu je diplomová práce zaměřená na zaměstnanost v letecké dopravě. Tento výzkum analyzuje především strukturu zaměstnavatelů v leteckém průmyslu, přičemž jako nejvýznamnější zaměstnavatele identifikuje výrobce leteckých částí a komponentů a dále letiště. Cílem dané práce bylo zhodnotit postavení zaměstnanosti v letectví v kontextu celého odvětví dopravy a širšího trhu práce v České republice (Táboříková, 2019). Dalším relevantním zdrojem jsou statistiky Úřadu práce ČR, který pravidelně zveřejňuje pololetní přehledy nezaměstnanosti podle vystudovaného oboru a konkrétní školy. Tyto údaje, na které odkazuji v teoretické části, poskytují přehled o počtu nezaměstnaných absolventů evidovaných na úřadu práce dle dosaženého vzdělání.

7.3 Limity výzkumu

Je také nutné zmínit určitá omezení výzkumu. Dotazníkové šetření bylo realizováno pouze mezi absolventy jedné střední odborné školy zaměřené na vzdělávání v oblasti letectví, což může ovlivnit obecnou platnost a zobecnitelnost získaných výsledků. Dalším omezením je skutečnost, že účast na šetření byla dobrovolná. Nelze tedy vyloučit, že se do výzkumu častěji zapojili absolventi, kteří mají s oborem pozitivní zkušenosti, což může ovlivnit celkové vyznění výsledků. Dále je třeba vzít v úvahu, že použitá kvantitativní metoda neumožňuje detailněji zkoumat všechny faktory, které mohly ovlivnit rozhodování respondentů ohledně jejich další kariérní dráhy. Pro získání komplexnějšího pohledu by bylo vhodné v budoucím výzkumu rozšířit šetření na více škol s obdobným zaměřením a zapojit větší počet respondentů. Zároveň by bylo možné kombinovat kvantitativní přístup s kvalitativními metodami, které by umožnily lépe porozumět individuálním motivacím absolventů.

Výzkumné šetření nelze považovat za reprezentativní a není možné je zobecnit na všechny absolventy letecky zaměřených oborů. Při interpretaci je důležité brát v úvahu zmíněné limity, ale i přes tyto limity může šetření poskytnout zajímavé výstupy v oblasti kariérní cesty absolventů letecky zaměřených oborů.

8 Závěr

Diplomová práce na téma „Kariérní volba absolventů letecky zaměřených oborů“ se věnovala problematice změny v kariérní cestě absolventů. Cílem práce bylo zjistit, zda absolventi letecky zaměřených oborů pokračují ve své profesní dráze v oblasti letectví, zhodnotit možné důvody změny kariérního směru a získat návrhy a doporučení od samotných absolventů, která by mohla přispět ke zefektivnění studia na dané škole.

V teoretické části práce je nejprve popsána základní terminologie související s tématem. První kapitola se zaměřuje na pojem kariéra, její členění na vnitřní a vnější a na různé teorie konstruování kariéry, včetně kariérové adaptability. Zároveň je zde pozornost věnována kariérovým typům, kariérovým cyklům a otázce volby povolání. Druhá kapitola popisuje situaci v oblasti leteckého provozu v České republice, zaměřuje se na organizace působící v letecké přepravě a představuje možnosti vzdělávání odborníků v leteckém sektoru. Třetí kapitola se věnuje situaci na trhu práce, konkrétně přechodu absolventů středních škol do pracovního procesu a jejich možnostem uplatnění. Zároveň rozebírá i možnosti pokračování absolventů středních odborných škol v terciárním vzdělávání. Čtvrtá kapitola nabízí komparaci vzdělávacích možností v oblasti letectví v České republice a vybraných zahraničních zemích. Závěr kapitoly je věnován genderovému zastoupení zaměstnanců v leteckém sektoru. Součástí práce bylo kvantitativní šetření. Cílem šetření, shodně s cílem práce, bylo zjistit, zda absolventi leteckých oborů vybrané střední odborné školy po ukončení studia pokračují do terciárního vzdělávání nebo zda vstupují na trh práce a posoudit možné důvody změny profesní dráhy. Výzkumné šetření ukázalo, že více jak polovina absolventů zůstala pracovat nebo studovat ve vystudovaném oboru. Celkově výsledky ukazují, že přibližný poměr mezi absolventy, kteří pokračovali ve vzdělávání, a těmi, kteří zamířili rovnou na trh práce, je takový, že šest z deseti dává přednost dalšímu studiu, zatímco čtyři z deseti se rozhodli vstoupit přímo do zaměstnání. Poslední část výzkumu poskytla návrhy a doporučení od respondentů pro zefektivnění a zkvalitnění výuky na vybrané střední odborné škole. Respondenti se shodovali v zavedení většího důrazu na praktickou výuku, a to zejména formou odborných stáží a zahraničních kurzů zaměřených na letecké odvětví.

Dále doporučovali zavedení výuky odborné letecké angličtiny a někteří zmiňovali zkvalitnění praktické výuky tak, aby byla více přínosná pro budoucí uplatnění.

Výzkumné šetření přineslo odpovědi na obě stanovené výzkumné otázky a podařilo se tak naplnit hlavní cíl práce. Zároveň byly zohledněny i možné faktory ovlivňující kariérní volbu respondentů. Přesto výsledky naznačují, že by bylo vhodné problematiku dále zkoumat na větším vzorku respondentů, případně rozšířit výzkum o další aspekty, které by mohly přinést ještě hlubší pohled na sledované téma.

9 Seznam použitých informačních zdrojů

BĚLOHLÁVEK, F., 1994. *Osobní kariéra*. Praha : Grada s.r.ro. ISBN 807169083X.

CZECH AIRLINES TECHNICS, nedatováno. [Online] [vid. 2025-02-01]. Dostupné z: <https://www.csatechnics.com/cs>.

CZECH AVIATION TRAINING CENTER, nedatováno. [Online] [vid. 2025 01-18]. Dostupné z: <https://www.catc.cz/kurzy-pro-verejnost/>

ČAKRT, M., 2010. *Typologie osobnosti: volba povolání, kariéra a profesní úspěch*. Praha: Management press. ISBN 978-80-7261-220-8.

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ, nedatováno. *České vysoké učení technické*. [Online]. [vid. 2024-12-1]. Dostupné z: <https://uld.fd.cvut.cz/index.php/home/zajemci-o-studium/>.

DVOŘÁKOVÁ A KOL., Z., 2012. *Řízení lidských zdrojů*. Praha: C. H. Beck. ISBN: 978-80-7400-347-9.

EUROCONTROL, nedatováno. [Online][vid.2025 02. 01]. Dostupné z: <https://www.eurocontrol.int>.

EUROPEAN AVIATION SAFETY AGENCY, nedatováno. *EASA*. [Online]. [vid. 2025-02-01]. Dostupné z: <https://www.easa.europa.eu/en>.

FERENCE, T. P., J. A. F, STONER a E. K., WAREEN, 1977. *Managing the career plateau*. ISSN 0363-7425.

GAVORA, P., 2010. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paidio. ISBN 978-80-7315.

HARTUNG, P. a M. CADARET, 2017. *Career Adaptability: Changing Self and Situation for Satisfaction and Success*. 2017. ISBN 978-3-319-66953-3.

HLAĎO, P., L., KVASKOVÁ, L., HLOUŠKOVÁ, B., LAZAROVÁ, S., JEŽEK, et al., 2020. *Kariérová adaptabilita: její podoby, proměny, souvislosti a role v životě mladých dospělých procházejících středním odborným vzděláním*. Brno: Masarykova Univerzita. ISBN 978-80-210-9666-0.

HRONÍK, F., 2007. *Rozvoj a vzdělávání pracovníků*. Praha : Grada Publishing. ISBN 978-80-247-1457-8.

INTERNATIONAL AIR TRANSPORT ASSOCIATION, nedatováno. *IATA*. [Online]. [2024-11-25]. Dostupné z: <https://www.iata.org/en/about/>

INTERNATIONAL CIVIL AVIATION ORGANIZATION, nedatováno. *ICAO* [Online]. [vid. 2024-11-25]. Dostupné z: <https://www.icao.int/about-icao/Pages/default.aspx>

INTERNATIONAL CIVIL AVIATION ORGANIZATION, nedatováno. *ICAO - Aero English*. [Online]. [vid 2025-02-01]. Dostupné z: <https://icao-english.sk/sk/kurzy>.

INTERNATIONAL CIVIL AVIATION ORGANIZATION, nedatováno. *ICAO*. [Online]. [vid. 2024-11-25]. Dostupné z: <https://www.icao.int/about-icao/Pages/default.aspx>

INTERNATIONAL STUDENT, 2023. *Study Aviation in the US*. [Online]. [vid. 2025-02-01]. Dostupné z: <https://www.internationalstudent.com/study-aviation/>

JÍROVÁ, H., 1999. *Trh práce a politika zaměstnanosti*. Praha: Vysoká škola ekonomická. ISBN 80-7079-635-9.

KLEŇHOVÁ, M. a J. VOJTĚCH, 2006. *Přechod absolventů středních škol do terciárního vzdělávání*. Praha : Národní ústav odborného vzdělávání.

KOŠŤÁLOVÁ, H. a M. CUDLÍNOVÁ, 2015. *Praktický průvodce kariérového poradce pro 21.století*. Praha: Evropská kontaktní skupina. ISBN 978-80-87993-01-9.

LANGMAIER, J. a D. KREJČÍŘOVÁ, 2006. *Vývojová psychologie*. Praha: Grada, 2006. ISBN 978-80-247-1284-0

LETECKÁ AMATÉRSKÁ ASOCIACE ČR, nedatováno. *LAA*. [Online]. [vid. 2025-01-19]. Dostupné z: <https://www.laacr.cz/o-laa-cr/historie/>

LETIŠTĚ PRAHA, nedatováno. *Kariéra na Letišti*. [Online]. [vid 2025.-02-01]. Dostupné z: <https://pracenaletisti.jobs.cz>

LETIŠTĚ PRAHA, nedatováno. *Zážitky na letišti*. [Online]. [vid. 2025-01-19]. Dostupné z: <https://www.prg.aero/zazitky>

MINISTERSTVO DOPRAVY, nedatováno. *Letecká doprava*. [Online]. [vid 2025-02-01].
Dostupné z: <https://md.gov.cz/Dokumenty/Letecka-doprava>

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY, 2007. *Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy. Strategie celoživotního učení ČR*. [Online]. [vid 2025-11-07]. Dostupné z: <https://msmt.gov.cz/vzdelavani/dalsi-vzdelavani/strategie-celozivotniho-uceni-cr>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, nedatováno. *Pololetní statistiky absolventů škol a mladistvých v evidenci Úřadu práce České republiky*. [Online]. [vid 2025-02-01]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/pololetni-statistiky-absolventu>

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY, nedatováno. *Neformální vzdělávání*. [Online]. [vid. 2025-01-19]. Dostupné z: <https://msmt.gov.cz/mladez/neformalni-vzdelavani-1>

NÁRODNÍ PEDAGOGICKÝ INSTITUT, nedatováno. *Národní pedagogický institut České republiky*. [Online]. [vid 2025-01-19]. Dostupné z: <https://press.npi.cz/tema/prechod-absolventu-strednich-skol-na-trh-prace>

NÁRODNÍ PEDAGOGICKÝ INSTITUT ČESKÉ REPUBLIKY, nedatováno. [Online]. [vid. 2025-02-03]. Dostupné z: <https://press.npi.cz>

NÁRODNÍ ÚSTAV PRO VZDĚLÁVÁNÍ, 2017. *Přechod absolventů středních škol na trh práce*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání. [Online]. [vid. 2025-02-02]. Dostupné z: <https://archiv-nuv.npi.cz/vystupy/prechod-absolventu-strednich-skol-do-terciarniho-vzdelavani-3.html>

NÁRODNÍ ÚSTAV PRO VZDĚLÁVÁNÍ, nedatováno. [Online]. [vid. 2025-01-19]. Dostupné z: <https://archiv-nuv.npi.cz/t/stredni-vzdelavani.html>

PANEVROPSKÁ UNIVERZITA, nedatováno. [Online]. [vid 2025-01-01]. Dostupné z: <https://www.peuni.cz/>

PRŮCHA, J., 2014. *Andragogický výzkum*. Praha: Grada Publishing a.s. ISBN 978-80-247-5232-7.

PRŮCHA, J. a R. ŠVARŤÍČEK, 2009. *Etický kodex české pedagogické vědy a výzkumu*. 2009. ISSN 1211-4669.

PÝCHOVÁ, S., D. MADZIVOVÁ, H. KOŠŤÁLOVÁ a P. DRAHOŇOVSKÁ, 2020. *Kariérové poradenství na každý pád*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s. ISBN 978-80-7598-604-7.

ŘÍZENÍ LETOVÉHO PROVOZU ČESKÉ REPUBLIKY, nedatováno. [Online]. [vid. 2025-02-01]. Dostupné z: <https://www.rlp.cz>

SAVICKAS, M. a L. a E. J., PORFELI, 2012. *Career Adapt-Abilities Scale: Construction, reliability, and measurement equivalence across 13 countries*. ISSN 0001-8791.

SEIGEL, Z., 2012. Jak hledat a najít zaměstnání. Rady a tipy pro uchazeče. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-4407-0.

SOUKUP, P. a L. RABUŠIČ, 2007. Sociologický časopis. [Online]. [vid. 07. 03 2025.] Dostupné z: <https://sreview.soc.cas.cz/pdfs/csr/2007/02/06.pdf>

STŘEDNÍ ODBORNÁ ŠKOLA CIVILNÍHO LETECTVÍ, 2021- O. [Online]. [vid. 2024-12-01]. Dostupné z: <http://www.soscl-ruzyne.cz>

STŘEDNÍ ŠKOLA ELEKTROTECHNIKY A STROJÍRENSTVÍ, 2019. [Online]. [vid. 2024-12-04]. Dostupné z: <https://www.ssesp10.cz/>.

STŘEDNÍ ŠKOLA LETECKÁ, 2019. [Online]. [vid. 2024-12-04]. Dostupné z: Dostupné z: <https://www.ssletecka.com/>.

STŘEDNÍ ŠKOLA LETECKÉ A VÝPOČETNÍ TECHNIKY, nedatováno. [Online]. [vid. 2025-12-01]. <https://www.sslvt.cz/>.

TÁBOŘÍKOVÁ, K., 2019. *Výzkum zaměstnanosti v letecké dopravě v České republice*. Diplomová práce. Praha: České vysoké učení technické.

TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA, nedatováno. [Online]. [vid. 2025-01-02]. Dostupné z: <https://www.vsb.cz/cs>.

TRHLÍKOVÁ, J., 2015. *Národní ústav pro vzdělávání*. [Online]. [vid. 2025-02-01] Dostupné z: <http://archiv-nuv.npi.cz/t/prevence-a-intervence-predcasnych-odchodu-ze-strednich-skol.html>

ÚŘAD PRÁCE ČESKÉ REPUBLIKY, 2025. [Online]. [vid. 2025-01-19]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/-/nezamestnanost-v-prosinci-vzrostla-na-4-1-v-roce-2024-nasel-urad-prace-misto-pro-vice-nez-276-tisic-lidi>

ÚŘAD PRO CIVILNÍ LETECTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY, nedatováno. [Online]. [vid. 2025-02-0]. Dostupné z: <https://www.caa.cz>

ÚŘAD PRO CIVILNÍ LETECTVÍ A MINISTERSTVO DOPRAVY, *Státní plán bezpečnosti* 2024. [Online]. [2024-11-24]. Dostupné z: <https://www.icao.int/safety/GASP/GASP%20Library/National%20aviation%20safety%20plans/Czech%20Republic%20NASP%202024-2026.pdf>

UNESCO, 2002. [Online]. [vid. 2024-11-11]. Dostupné z: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000125740>.

UNICEF, 2019. [Online] [vid. 2025-02-02]. Dostupné z: <https://www.unicef.org>

VENDEL, Š., 2008. *Kariérní poradenství*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1731-9.

VETEŠKA, J., 2016. *Přehled andragogiky: úvod do studia vzdělávání a učení se dospělých* Praha: Portál s.r.o. ISBN 978-80-262-1026-9.

VÍTKOVICKÁ STŘEDNÍ PRŮMYSLOVÁ ŠKOLA, nedatováno. [Online]. [vid. 2024-12-04]. Dostupné z: <https://www.vitkovickastredni.cz/cs/>.

VYSOKÉ ŠKOLY, nedatováno. *Vysoké školy na Slovensku*. [Online]. [vid. 2025-02-01]. Dostupné z: <https://www.vysokeskoly.sk>.

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ, nedatováno. *Vysoké učení technické*. [Online]. [vid. 2024-01-11]. Dostupné z: <https://uld.fd.cvut.cz/index.php/home/zajemci-o-studium/>.

Vyjádření k využití nástrojů umělé inteligence

V rámci zpracování diplomové práce byl využit nástroje umělé inteligence v souladu s obecně závaznými právními předpisy, vnitřními předpisy univerzity a fakulty, včetně Etického kodexu Univerzity Karlovy. AI nástroje byly použity pro kontrolu jazykové správnosti a zlepšení stylistiky textu.

Seznam příloh

Příloha 1 – Dotazník

Seznam grafů

Graf 1: Pohlaví respondentů	52
Graf 2: Věk respondentů.....	53
Graf 3: Rok absolvování školy	54
Graf 4: Vystudovaný obor	55
Graf 5: Pokračování ve studiu	56
Graf 6: Další studium	57
Graf 7: Obor na vysoké či vyšší odborné škole.....	58
Graf 8: Důvody pokračování ve studiu.....	59
Graf 9: Výběr vysoké školy.....	60
Graf 10: Změna oboru studia.....	61
Graf 11: Přejít na trh práce.....	62
Graf 12: Obor zaměstnání.....	63
Graf 13: Konkrétní pozice v letectví	64
Graf 14: Vyžití znalostí v praxi	65
Graf 15: Pracovní příležitosti po ukončení studia	66
Graf 16: Přejít do jiného oboru zaměstnání	67
Graf 17: Návrat k letectví	68
Graf 18: Kvalita vzdělání	69
Graf 19: Doporučení pro studenty	70
Graf 20: Zpětné hodnocení volby oboru.....	73